

Foto: EAM N5644/105

RÕUGE MÕISA PARGI HOOLDUSKAVA 2014...2023 JA REKONSTRUEERIMISPROJEKT

Kaitstava loodusobjekti „Rõuge mõisa park“ registrikood: KLO1200106

Asukoht: Rõuge alevik, Võrumaa

Tellijä: Rõuge Vallavalitsus

Autor: Karl Hansson

Projektijuht: Heiki Kalberg

Vastutav spetsialist: Mart Hiob

Enn Kippasto

Töö nr 67KP12

Tartu 2013

Sisukord

SISSEJUHATUS	5
1 HOOLDUSKAVA	7
1.1 Rõuge mõisa park	7
1.1.1 Asukoht, suurus, piirid	7
1.1.2 Reljeef ja veestik	8
1.1.3 Ajalooline kujunemine	9
1.1.4 Pargi kujunemine	14
1.1.5 Hooned pargis	16
1.1.6 Maakasutus	18
1.1.7 Huvigrupid	19
1.1.8 Kaitsekord	20
1.1.9 Uuritus.....	22
1.1.10 Varasemad projektid.....	24
1.2 Väärtused ja kaitse-eesmärgid	25
1.2.1 Pargiruum.....	25
1.2.2 Elustik	30
1.2.3 Hooned ja rajatised	31
1.3 KAVANDATAVAD KAITSEKORRALDUSLIKUD TEGEVUSED	34
1.3.1 Hooldustöödest üldiselt	34
1.3.2 Dendroloogiline hinnang.....	35
1.3.3 Avatud murualade ja puudealuse hooldus	43
1.3.4 Veekogude hooldus	44
1.3.5 Teede hooldus.....	44
1.3.6 Müürid.....	45
1.3.7 Prügi koristamine	45
1.3.8 Elustiku kaitse korraldamine.....	45
1.3.9 Pargi kaitse korraldamine	46
1.4 TEGEVUSKAVA 2014-2023.....	46
2 PROJEKTLAHELDUS	51
2.1 Teed ja platsid.....	51
2.2 Ehitised, inventar	52
2.3 Välisvalgustus ja elektrivarustus.....	54
2.3.1 Üldosa	54
2.3.2 Valgustuse tehniline lahendus	55
2.3.3 Projekteeritud 0,4kV maakaabelliin.....	55
2.3.4 Valgustuse juhtkilp TVK.....	56
2.3.5 Ürituste kaablikilbid KK	56
2.3.6 Maanduspaigaldis	57
2.3.7 Töökirjeldused.....	57
2.3.8 Töötervishoid ja tööohutusnõuded	58
2.3.9 Ehitustööde dokumenteerimine ja järelvalve.....	58

2.3.10	Maastiku ja teede taastamine	59
2.4	Vertikaalplaneerimine	59
2.5	Kivimüüride kindlustamine ja konserveerimine	59
2.6	Uushaljastus.....	60
2.6.1	Projekteeritud taimmaterjali loetelu	60
2.6.2	Nõuded kasutatavatele istikutele	61
2.6.3	Istutamine	61
2.6.4	Edasine hooldus	62
2.7	Orienteeruvad põhiliste tööde mahud	63
2.7.1	Põhiliste ehitustööde järjekord.....	65
2.7.2	Võimalikud ehitusetapid ja hinnakalkulatsioon.....	66
3	JOONISED	68
1.	DENDROLOOGILINE HINNANG JA RAIED	69
2.	KUJUNDUSPLAAN	70
3.	SUUR INFOTAHVEL	71
4.	SUUNAVIIT	72
5.	VÄIKE INFOTAHVEL JA ÕPPEVAHENDITE KAST	73
6.	ÕUESÖPPE PAVILJON	74
7.	MÕISA KELDRI VAREMETE SEISUKORD	75
8.	MÕISA KELDRI VAREMETE KINDLUSTAMINE	76
9.	MÕISA KELDRI VAREMETE KINDLUSTAMINE, LÕIGE A-A	77
10.	LÖKKEASE.....	78
11.	TEEDE JA PLATSIDE RISTLÕIKED	79
12.	VERTIKAALPLANEERIMISE SKEEM JA SIDUMINE	80
13.	KUURI ESKIISLAHENDUS.....	81
14.	VÄLISVALGUSTUS JA ELEKTRIVARUSTUS	82
15.	ELEKTRILINE SKEEM	83
16.	KAEDIKUTE RISTLÕIKED	84
4	LISAD.....	85
	Lisa 1. Puistu dendroloogilise hinnangu koondtabel	
	Lisa 2. Seljatoega pargipink	
	Lisa 3. Seljatoeta pargipink	
	Lisa 4. Prügikast	
	Lisa 5. Jalgrattahoidja	
	Lisa 6. Laste ronimisvahendid	
	Lisa 7. Välitrenažöörid	
	Lisa 8. Pargivalgusti	
	Lisa 9. Prožektorvalgusti	
	Lisa 10. Tänavavalgusti	
	Lisa 11. Väliürituste ala valgusti	
	Lisa 12. Rõuge vallavalitsuse lähtetingimused	
	Lisa 13. Rõuge pargi valgustuspõhimõtted	
5	KOOSKÖLASTUSED	

Sissejuhatus

Rõuge mõisa pargi hoolduskava ja rekonstrueerimisprojekt on koostatud Rõuge Vallavalitsuse tellimusel pargi hooldustööde ja rekonstrueerimise korraldamiseks. Hoolduskava sõnastab pargi hoolduse eesmärgid ning on aluseks hooldustööde tegemisel ja rahastamisel. Hoolduskavaga tuleb tagada kultuurilooliselt ja esteetiliselt väärtusliku looduskeskonna säilitamine. Hoolduskava koostamisel on lähtutud kaitsealuste parkide hoolduskavade juhendist¹. Hoolduskava koosseisus on läbi viidud pargi puistu dendroloogiline inventeerimine, mille alusel on määratud raiete ning puistu hoolduse vajadused. Dendroloogilise hindamise ja välitööd teostati mais 2013. a Sulev Nurme, Andres Viitkari ning Karl Hanssoni poolt.

Vastavalt Rõuge Vallavalitsuse poolt koostatud lähtetingimustele (vt lisa 12), on käesoleva hoolduskava ülesanded:

- ✓ hinnata pargi loodus-, ajaloo- ja kultuurilooliste väärtuste (ajalooline kujundus, puistu, struktuur, vaated jne) säilivust, st praegust olukorda, pidades silmas alale seatud kaitse-eesmärke;
- ✓ anda ülevaade peamistest pargi väärtusi mõjutavatest teguritest (võsastumine, prügi, ebasobivad objektid, täisehitamine, ülekasutamine jne) ning kirjeldada väärtuste kaitseks vajalikke meetmeid koos oodatavate tulemustega;
- ✓ koostada pargi põhiväärtuste säilitamisele, taastamisele ja tutvustamisele suunatud kaitsekorraldustegevuste plaan koos tööde kirjelduse, mahu, asukoha ja orienteeriva maksumusega, st pakkuda probleemidele lahendused;
- ✓ kavandada kaitse tulemuslikkuse (hooldustööde) hindamine võimalikult mõõdetavate kriteeriumitena.

Projektlahendus peab vastavalt lähteülesandele sisaldama:

- ✓ istutusplaan e uuendatavate alade lahendusi koos istutatavate puu- ja põõsaliikide nimedega. Planeerimisel peab lähtuma võimalusel pargi algsest lahendusest ja stiilist;
- ✓ hinnangut pargis olevate rajatiste (istutuslad, teerajad, valgustus, skatepark, lasteaed, noortekeskus, puukuur, püstkoda) sobivuse kohta. Vajadusel näha ette võimalikud lahendused rajatiste paremaks integreerimiseks. Lahendustes arvestada 2013. aastal rajatava skatepargi ja parkla valgustusega;

¹ Nutt, N. Paju, M. 2011. Pargi hoolduskava koostamise juhend. Keskkonnaamet.

- ✓ uute teede ja jalutusradade lahendust ning olemasolevate teede ja radade osas korrastamist;
- ✓ pargi infrastruktuuri lahendusi (pingid, prügiurnid, valgustid ja muu infrastruktuur);
- ✓ välitrenažööride ala koos valgustusega;
- ✓ valgustatud terviseraja (jooksmine ja kõndimine suvel, suusatamine talvel) lahendust;
- ✓ hinnangut tiigi seisukorra kohta;
- ✓ lahendust mõisa peamaja vundamendi-varemete eksponeerimiseks (näiteks makett, pildimaterjal, tahvel vms);
- ✓ hinnangut vana jääkeldri varemete seisukorra ja ohutuse kohta, eksponeerimise võimalused;
- ✓ Pargi tänavaga paralleelse ja lasteaiani viiva jalutusraja lahendust koos valgustusega;
- ✓ oluliste objektideni juhatavat viidasüsteemi;
- ✓ väliürituste teenindamiseks vajalikku elektrisüsteemi (pargi kagu-nurk);
- ✓ ohutut lõkkekoha lahendust;
- ✓ lehtla lahendust, mida vajadusel oleks võimalik kasutada ka õuesõppe klassina (sihtrühm lasteaia lapsed).

Projektis on esitatud töömahud ja ehituslik maksumus võimalike ehitusetappide kaupa.

Projekti koosseisus on lahendatud pargi valgustuse ja elektrivarustuse osa, mille koostaja ning vastutav spetsialist on Enn Kippasto.

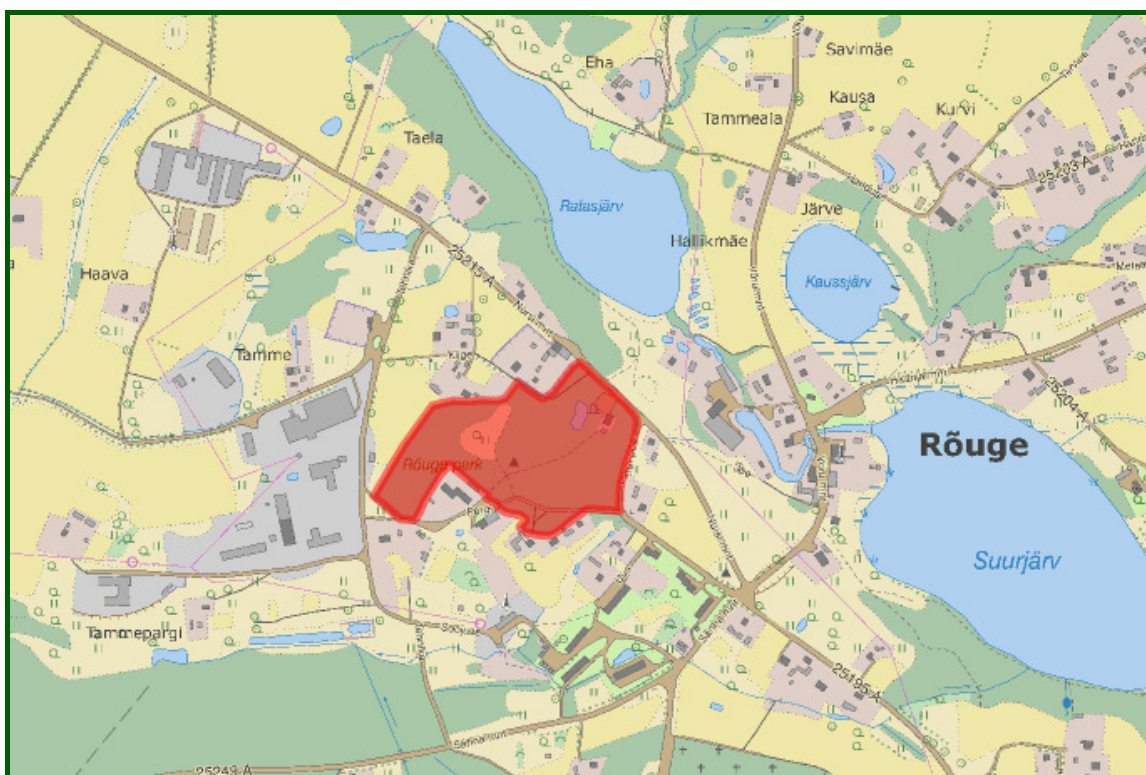
1 Hoolduskava

1.1 Rõuge mõisa park

1.1.1 Asukoht, suurus, piirid

Rõuge mõisa park asub Võrumaal Rõuge vallas Rõuge alevikus Nursi-Rõuge maantee ääres järvederohe Rõuge ürgoru serval (vt skeemid 1 ja 2).

Kaitsealuse pargi pindala on 6,5 ha. Park piirneb põhja poolt Rõuge-Nursi maanteega, idast Pargi põiktänavaga, lõunast Pargi tänava ning elamu ja lasteaia kruntidega ning läänest elamumaa kruntidega. Pargi põhiosa on kruntimata reformimata riigimaa. Kaitsealuse pargi alale jääb tervenisti krunt Nursi mnt 5, mille sihtotstarve on ühiskondlike ehitiste maa. Osaliselt jäävad kaitseala koosseisu elamumaa krundid Pargi tn 7, Pargi tn 9, Pargi tn 11, Kiige tn 2, Kiige tn 4, Kiige tn 7, elamu-, äri- ning tootmismaa sihtotstarbega krunt Nursi mnt 7 ning ühiskondlike ehitiste maa sihtotstarbega krunt Pargi tn 4. Pargi tn 4 krundil asub Rõuge lasteaed ning Nursi mnt 5 tegutseb endises mõisa suvemajas noortekeskus.

Skeem 1. Asukoha skeem ja kaitseala piir põhikaardil. Kaitseala on tähistatud punase värviga. Skeemi alus: Keskkonnaregistri kaardirakendus <http://register.keskkonnainfo.ee> (külastatud 15.02.2013).

Skeem 2. Asukoha skeem ja kaitseala piir ortofotol. Kaitseala piir on tähistatud punase joonega. Skeemi alus: Maa-ameti kaardirakendus <http://xgis.maaamet.ee> (külastatud 15.02.2013).

1.1.2 Reljeef ja veestik

Pargi põhjapoolne osa asub kõrgemal reljeefil Rõuge ürgoru serval. Pargiala reljeef langeb kagu suunas, suurim pinnakõrguste vahe on u 10 m.

Pargist põhja poole jääb järsu reljeefi langusega Rõuge ürgorg, mille 75 m sügavuses loode-kagu suunalises orus asub 7 järve: Valgjärv, Liinjärv, Suurjärv, Kaussjärv, Ratasjärv, Tõugjärv ja Kahrila järv. Allikarohkete järvede nõod on tekkinud termokarstiliselt vanasse orgu ning nad on Eesti sügavamad järved keskmise sügavusega 20 m. 38 m sügavune Rõuge Suurjärv on Eesti sügavaim järv.²

Pargialal asub kaks tiiki – ajalooline tiik pargi kirdeosas endise mõisa suvemaja juures ning pargi edelaosas Kiige tn 4 kinnistul. Siinne vana tiik peidab endas salapära: keegi ei tea, kuidas selle vesi on alati puhas püsinud. Ürgoru serva all (väljaspool kaitsealust parki) asusid mõisa kalatiigid, mis on tänapäeval korrastatud. Kui need uuel ajal välja kaevati, hakkasid veesilmad taas funktsioneerima – nagu vana tiigi puhul, peitub ka nendes mõningane saladus, sest neiski tiikides on puhas ning selge vesi. Endise mõisa viinaköögi varemete lähedal asub aga üks huvitav koht – veelahe. Näha pole küll midagi,

² <http://www.kalapeedia.ee/2757.html> (külastatud 15.02.2013)

ent kui selles kohas asuksid kaks purskkaevu, siis ühe vesi voolaks Liivi lahte, teise oma aga Peipsi järve.³

1.1.3 Ajalooline kujunemine

Varasemad teated Rõuge mõisa kohta pärinevad 1544. a, mil see kuulus koos Nursi, Sõmerpalu ja Kärgula mõisatega Georg Kursile. Teda peetakse ka Rõuge kiriku finantseerijaks 16. sajandi keskpaiku. Seda aega loetakse ka kirikukihelkonna tekkimiseks.⁴ 17. sajandi lõpust säilinud kaardil on mõisa asukoht tähistatud (vt skeem 3).

Skeem 3. Väljavõte 1684. a kaardist (EAA.308.2.180)

Rõuge mõis käis käest kätte küll pärimise, küll varanduse saamise näol ja ka pankrotistunud mõisa ostmise teel. Viimaseks Rõuge mõisa omanikuks oli C.H. Samson v. Himmelstiern. Peale tema surma pärisid mõisa tema lapsed. 19. saj. viimaseks aastakümneks oli Rõuge mõisast kujunenud agrotööstuslik kompleks, nagu paljudest teistestki mõisatest. Seal töötas õlleköök, villavabrik, saeveskid, jahuveski, meierei, telliselööv, tõrva- ja söeahi. 20. sajandi algul lisandus neile aedviljakonservivabrik, mille baasil 1906. a loodi firma "Gärtnerei Raue". Rõugele kuulus Muhkametsa karjamõis. Pärast 1920 a. maareformi omandas Friedrich Samson v. Himmelstiern mõisakeskuses

³ Kaarna, I. 2008. Võrumaa pargid tõusevad unustuse hõlmast. Eesti Loodus, 2008/6.

⁴ Rõuge valla koduleht. Kättesaadav: <http://rouge.kovtp.ee/et/ajalugu> (külastatud 15.02.2013).

õllevabriku, juurviljahoidla ja põllumaa, kokku 35 ha. Elukohaks ostis ta Jaani-Peebu koolimaja koos 58 ha maaga. Seal elas Samsonite pere 1939. aastani.⁵

1873. aasta kaardil (vt skeem 4) on kujutatud mõisasüdamesse viiv sirge juurdepääsutee (praeguse Pargi tänava asukohal). Mõisa peahoone ees on kaarjas esiväljak, mida ümbritseb vabakujuline park koos tänapäevani säilinud tiigi ning mõisa suvemajaga. Peahoone tagune pargiala on kujundatud regulaarses stiilis. Ala on jaotatud geomeetriliselt nelinurkseteks iluaia ning aiamaa osadeks.

Skeem 4. Väljavõte 1873.a kaardist (LVVA.6828.4.439)

Praeguseni osaliselt säilinud Rõuge pargi rajas aastatel 1895...1898 mõisnik Samson von Himmelstiern inglise stiilis. Eri puuliigid on istutatud saludena, mis on osaliselt alles senini. Siit võib leida tamme-, pärna- ja lehisesalusid, okaspuud asuvad eraldi. Rõuge pargis on kunagi olnud mitmesuguseid pargirajatisi, -väljakuid, huvitav teedevõrk ja muidugi lummas vaade Rõugele.⁶ Pargi planeering on vabakujuline ning puude istutusviis tänapäeval väga tihe. Seetõttu üsnagi hästi valitud puuderühmad (kontrasti printsiibil) pargi siseruumis enam mõjule ei pääse, küll aga moodustab pargi massiiv maastikus mõjusa silueti. Teedevõrk on vabakujuline, kusjuures peahoone juurde ei ole

⁵ *Ibid.*

⁶ Kaarna, I. 2008. Võrumaa pargid tõusevad unustuse hõlmast. Eesti Loodus, 2008/6.

kujundatud suuri väljakuid, hoone ees on vaid väljak ovaalse tiigiga. Majandushooneid ühendanud tee kulgeb pargi äärel, neid hooneid parki paigutatud ei ole.⁷

1899, 1905, 1919 ning 1924 aastatest säilinud kaartidelt (vt skeemid 5, 6, 7 ja 8), mis on koostatud üsna vahetult peale inglise stiilis pargi rajamist, on näha pargiga piirnev ning pargi sisene peamine teedevõrk, hoonestus, tiigid ning aiamaad. Parki läbis põhja-lõuna suunaline tee, millest lääne poole jäi risküliku-kujuline teedega piiratud pargiala ning ida poole vabakujuline park koos ovaalse tiigiga. Pargi idapoollele on paigutatud regulaarsete risküliku- ning ruudukujuliste platsidena ka juurviljaaiad.

Skeem 5. Väljavõte 1899. a kaardist (EAA.2469.1.768)

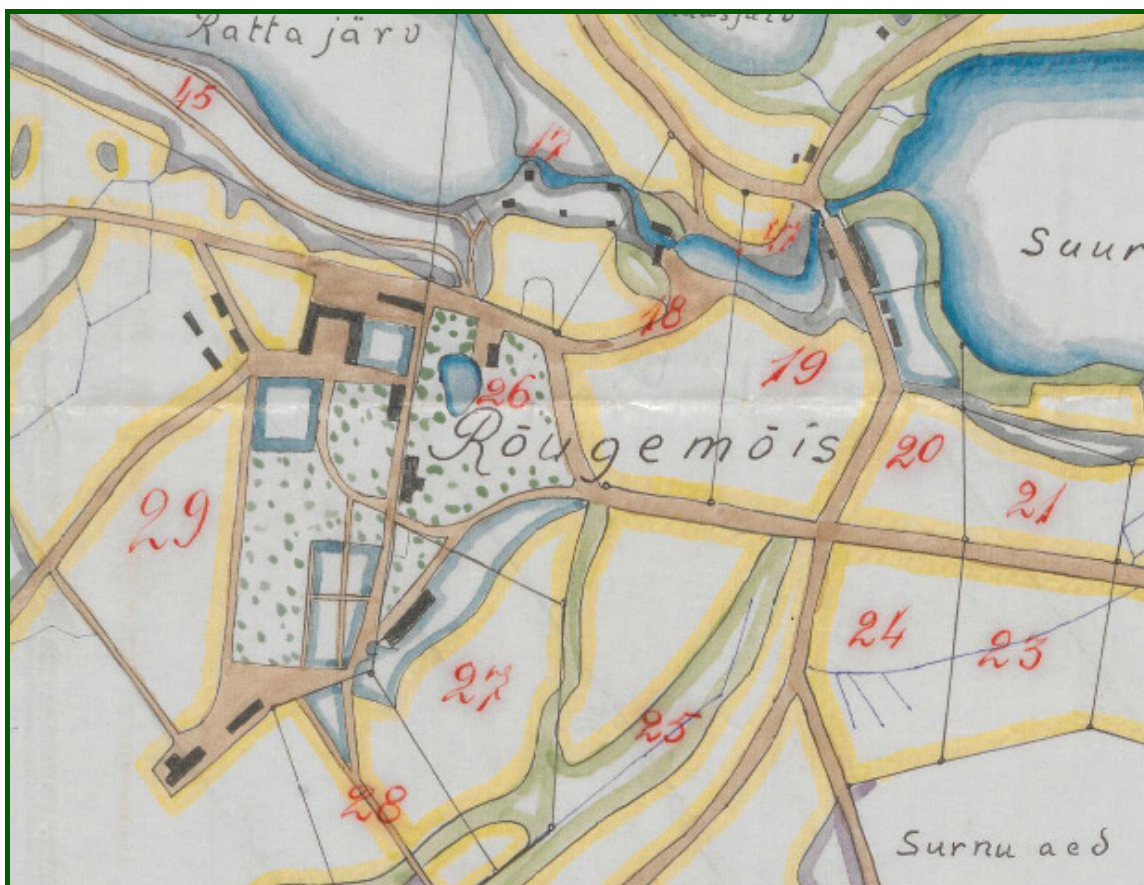
⁷ Ranniku, V. ENSV mõisate esialgne ülevaade, jrk nr 1349, Rõuge mõis, Mõisate ülevaated (1976-1978), Muinsuskaitseameti digitaalarhiiv. Kättesaadav: ftp://195.80.111.130/pub/HTTP/Fotokogu/P3265/Rouge_mois.pdf (külastatud 15.02.2013)

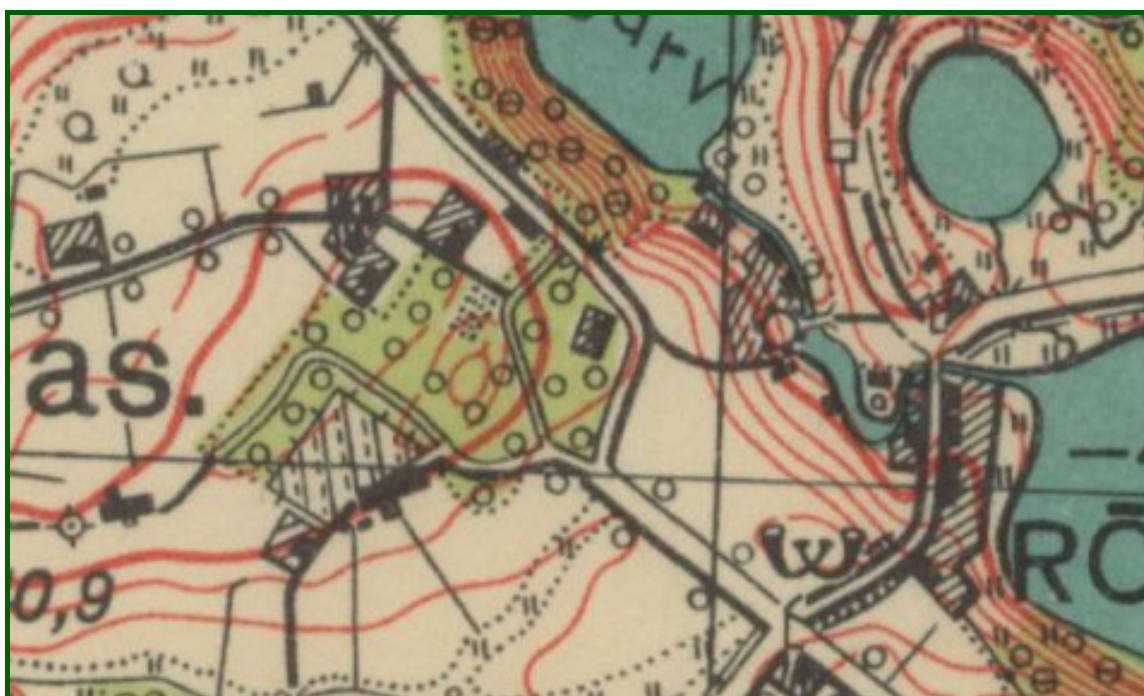
Skeem 6. Väljavõte 1905. a kaardist (EAA.3724.5.2867)

Skeem 7. Väljavõte 1919. a kaardist (EAA.2072.9.680)

Skeem 8. Väljavõte 1924. a kaardist (ERA.T-6.3.2058)

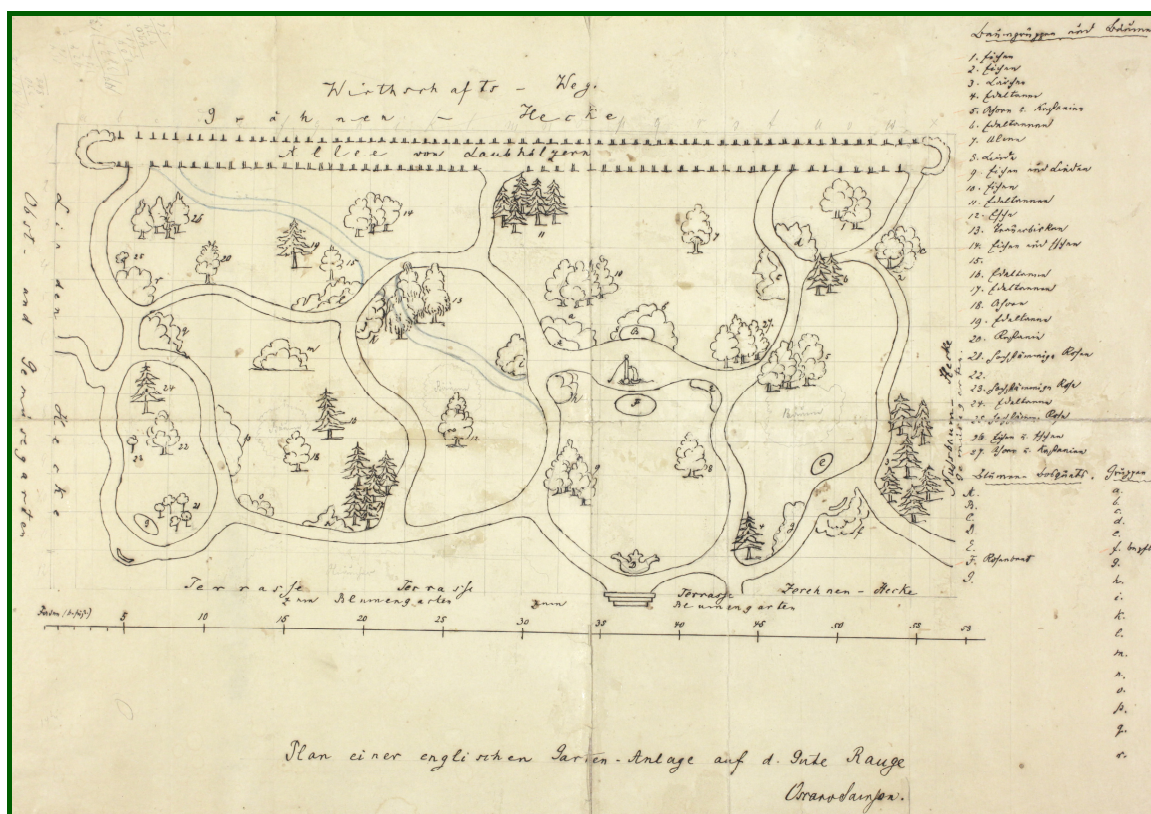
Skeem 9. Väljavõte Eesti topokaardist 1935. a (ERA.T-6.3.169)

Eesti 1935. a topokaardil (vt skeem 9) on pargi teedevõrk võrreldes varasemaga mõnevõrra muutunud, parki pikisuunas läbivat ning parki lääne poolt piiravat teed enam märgitud ei ole ning muutunud on ka pargi sisene teedevõrk, regulaarsed juurviljaaiad on ligikaudsel kujul säilinud. Mõisa peahoone on hävinud.

Praeguseks on park on tiheda puistuga ja metsapargi-ilmeline. Pargi keskosas asub suurem välu. Eri puuliigid on istutatud kontrastsete gruppidenas. Leidub tamme-, pärna- ja lehisesalusid ning okaspuuderühmi. Põõsaid on vähe. Pargi edelaosas paikneb tammik, mille alusmetsas on peamiselt kuused. Tiigi lähedal on kirjanik Juhan Jaigi (1899-1948) mälestuseks püstitatud skulptuur „Kaarnakivi“ – pronksist rongapesa 3,5 m kõrguse graniittahuka otsas (skulptor T. Kirsipuu, 1999).⁸

1.1.4 Pargi kujunemine

19. sajandi lõpust, s.o ajast, kui rajati vabakujunduslikus stiilis park, on arhiivis säilinud Rõuge mõisa pargi viljapuude ja iluaia asutamise plaane ja skitseeringuid (vt skeemid 10 ja 11).

Skeem 10. Inglise stiilis pargi rajamise plaan (EAA.1400.1.210., lk 43)

⁸ Keskkonnaamet. Kättesaadav: <http://www.keskkonnaamet.ee/keskkonnakaitse/looduskaitse-3/pargid/pargid-2/rouge-moisa-park/> (külastatud: 19.02.2013).

Tõenäoliselt nii ulatuslikku teedevõrgustikku parki siiski ei rajatud. Kuid selleaegsest pargi kujundusideoloogiast annab see aimu.

Artes Terrae 2013

Fotod 3 ja 4. Mõisa park ja vaade pargist järvele 20. saj alguses (EAM N5644/114; EAM N5644/16)

1.1.5 Hooned pargis

Ajaloolisest mõisa hoonestusest on säilinud vaid kahekordne historitsistlik härrastemaja pargi idaservas, mis ehitati 1912. aastal suvemõisaks.⁹ 2009. a renoveeriti hoone noortekeskuse tarbeks. Mõisa peahoone hävis Vabadussõja ajal ning sellest on säilinud vaid vundamendi varemed. Mõisa peahoonest on säilinud üksikud fotojäädvustused (vt fotod 1 ja 2). Endise regulaarse köögiviljaaia asukohas pargi lõunaosas asub 2010. a renoveeritud Rõuge lasteaed.

Järgnev Rõuge mõisa hoonestuse kirjeldus pärineb 1976-1978 koostatud mõisate ülevaatest.¹⁰

Suvmaja¹¹

Suvmaja kohal kahekordne puidust suurem hoone, ehitatud Eesti Vabariigi esimesel perioodil. Ilmselt on selleks kasutatud varasemat peahoonet, mille algset ilmet oluliselt muudetud. Tänapäevane ehitus on kõrge hoone, mida katab kõrge mürdsarikaga kelpkatus, kattematerjaliks eterniit. Omab laia eenduva tuulekastiga räästakarniisi. Hoone ühel küljel läbi kahe korruse eenduv väljaehitus madala viilkatuse all, mis algelt võis olla kahekordne rõdu. Korruste vahe markeeritud kitsa vahekarniisiga, servad vooderdatud rõhtsa voodriga. Aknad paiknevad ebareeglipäraselt, nende hulgas on suuri kolmepoolega, väikseid kahe- ja ühepoolega aknaid, esineb ka kolmikaknaid (keskel 3-poolega, ääristavalt ühepoolega aknad). Kõik aknad on kõrged, kahepoolega näiteks 10-ruudulised. Hoone tagaküljel alakorrusel on ärklitaoline kolmnurkne

⁹ Keskkonnaamet. Kättesaadav: <http://www.keskkonnaamet.ee/keskkonnakaitse/looduskaitse-3/pargid/pargid-2/rouge-moisa-park/> (külastatud: 19.02.2013).

¹⁰ Ranniku, V. ENSV mõisate esialgne ülevaade, jrk nr 1349, Rõuge mõis, Mõisate ülevaated (1976-1978), Muinsuskaitseameti digitaalarhiiv. Kättesaadav: ftp://195.80.111.130/pub/HTTP/Fotokogu/P3265/Rouge_mois.pdf (külastatud 15.02.2013).

¹¹ Mõisate ülevaates on suvmaja nimetatud ekslikult mõisa peahooneks.

ühekordne väljaehitus, millel aknad kõikidel tahkudel. Mingi väljaehitus on asunud samas fassaadis ka teisel korrusel, mis pole aga säilinud. Hoone esifassaadil vasakul tiival paikneb suur lahtine puitpalkon kelpkatuse all, mida toetavad neljatahulised lihtsad puittulbad tugikäppadega. Postide vahel lihtne puitrinnatis. Hoone algne ehitusaeg on raskelt dateeritav, ilmselt 19. saj teine pool.

Fotod 5 ja 6. **Mõisa suvemaja esifassaad ning tiik** (Veljo Ranniku, 1976)¹²

Foto 7. **Mõisa suvemaja tagafassaad** (Veljo Ranniku, 1976)¹³

Foto 8. **Töölistemaja** (Veljo Ranniku, 1976)¹⁴

Kõrvalhooned

Kõrvalhooneid on mõisasüdames varem olnud suurel arvul, osa neist hajali kaugemal maastikus, tänapäevaks on säilinud üksikud, needki ümberehitatult. Tähtsamad on:

Töölistemaja

Ühekordne tellis- ja maakivist krohvimata seintega ehitus, mida katab laastukattega ja kitsaste, karniisita räästastega viilkatus. Aknad on väikesed. Otsafassaadi viilus esineb

¹² Muinsuskaitseameti digitaalne fotokogu, Veljo Ranniku fotokogu. Kättesaadav: <http://register.muinas.ee/?menuID=photolibrary&action=view&id=4076> (külastatud 15.02.2013).

¹³ *Ibid.*

¹⁴ Muinsuskaitseameti digitaalne fotokogu, Veljo Ranniku fotokogu. Kättesaadav: <http://register.muinas.ee/?menuID=photolibrary&action=view&id=4068> (külastatud 15.02.2013).

suur tellistest laotud sillusega konstruktiivne kõrge kaarega tugikaar, mis võib olla ka kinni laotud ava lakapealsele. Hoonet võib lugeda 19. saj teise poole ehituseks.

Ait-kuivati

säilinud vaid osaliselt. Ehitus oli pikk ühekordne telliskivihoone, mille ühel otsal paikneb kahekordne tellistest krohvimata seintega juurdeehitus risti eelmise hoone pikiteljega. Hoonet katab laastukattega kitsaste karniisita räästastega viilkatus. Korruste vahed on rõhutatud tugeva profileeringuga tellistest vahekarniisiga. Hoone säilinud osa võib pärineda 19. saj teisest poolest.

Foto 9. Ait-kuivati (Veljo Ranniku, 1976)¹⁵

Foto 10. Rõuge mõisa tall 1960-1970ndad (EAA.5238.1.658.15)

Viinavabrik-meierei (?)

Suur hoonetekompleks Rõuge orus järvedevahelisel ojal. Ehitused on maa- ja telliskividest, ühe- ja kahekordsed suured hooned, mida on aja jooksul ulatuslikult rekonstrueeritud, nende algset ilmet on oluliselt muudetud.

1.1.6 Maakasutus

Tabelis 1 on esitatud vastavalt kaitsealuse pargi piiridele Rõuge mõisa pargi territooriumile veavad maaüksused (sisuga 18.02.2013). Enamik pargi alast on reformimata riigimaa, osaliselt ulatub kaitseala erakinnistutele (vt skeem 2).

Tabel 1. Maaüksused, mis kuuluvad kaitsealuse pargi koosseisu

Jrk nr	Katastritunnus	Maaüksuse nimi	Pindala	Maaomandi tüüp / sihtotstarve
1.	69701:004:0158	Nursi mnt 5	10787 m ²	munitsipaalma / ühiskondlike ehitiste maa

¹⁵ Muinsuskaitseameti digitaalne fotokogu, Veljo Ranniku fotokogu. Kättesaadav: <http://register.muinas.ee/?menuID=photolibrary&action=view&id=4068> (külastatud 15.02.2013).

Jrk nr	Katastritunnus	Maaüksuse nimi	Pindala	Maaomandi tüüp / sihtotstarve
2.	69701:004:0048	Nursi mnt 7	4335 m ²	eramaa / elamumaa 50%, ärimaa 35%, tootmismaa 15%
3.	69701:004:0004	Kiige tn 7	0,3 ha	eramaa / elamumaa 100%
4.	69701:004:1350	Kiige tn 4	6779 m ²	eramaa / elamumaa 100%
5.	69701:004:0051	Kiige tn 2	16927 m ²	eramaa / elamumaa 100%
6.	69701:004:0084	Pargi tn 4	8895 m ²	munitsipaalmaa / ühiskondlike ehitiste maa
7.	69701:004:0900	Pargi tn 11	0.51 ha	eramaa / elamumaa 100%
8.	69701:004:1230	Pargi tn 9	0.46 ha	eramaa / elamumaa 100%
9.	69701:004:1220	Pargi tn 7	0.48 ha	eramaa / elamumaa 100%
10.	Reformimata riigimaa		u 4,33 ha	-

1.1.7 Huvigrupid

Rõuge mõisa pargi peamised huvigrupid on kohalikud elanikud ja maaomanikud, kohalik omavalitsus, Keskkonnaamet ning turistid. Pargi kohatise hooldamatuse ning kasutajaliidese vähesuse tõttu on park aktiivsemas kasutuses vaid osaliselt. Tihedama kasutusega on renoveeritud noortekeskuse (endine suvemaja) ümbrus koos sinna rajatud *skateparkiga*. Pargi lõunaosa kasutatakse mitmete ürituste läbiviimiseks: noortekeskuse üritused, volbripidu, pritsimeeste käraja, mägirattasprint jt.

Tabel 2. Tähtsamad huvigrupid, kelle tegevus ja huvid on seotud Rõuge mõisa pargiga

Huvirühm	Huvid	Probleemid ja märkused
Kohalik omavalitsus	Kohalike elanike rekreatsiooni-võimaluste avardamine, ajaloo- ja loodusväärtuste esiletõstmine, loodushariduse võimaluste loomine (lasteaialastele), turismi arendamine, ürituste korraldamine, kergliiklusteede korrastamine ja rajamine.	Kasutusest tulenev prahistamine. Piirangud ja eritingimused ehitamisel ja ürituste korraldamisel. Turismi ja arendamisega ja ürituste korraldamisega seotud tallamis-koormuse liigne suurenemine. Puudub ohutu kergliiklustee ühendus keskuse ja lasteaia vahel.
Keskkonnaamet	Kaitseala valitseja, kelle huviks on tagada pargi kaitse-eesmärgiks olevate väärtuste soodne seisund.	Andmete puudulikkus pargi elustiku, sh väärtuslike põlispuude arvu ja seisundi ning kaitsealuste liikide kohta
RMK	Loodushoiutööde läbiviija riigimaadel, piiritähiste paigaldaja ning hooldaja.	RMK ei hoolda eramaid, kuid põlispuude hooldus avalikult kasutataval alal on oluline ohutuse tagamiseks.
Maaomanikud ja kohalikud elanikud	Puude raie ja ohutus, turismi arendamine, ürituste korraldamine, ehitamine, elukeskkonna kvaliteedi parandamine, rekreatiivsete ja hariduslike võimaluste avardamine,	Pargi osaline hooldamatus, mistõttu ei osata näha selle väärtusi. Ürituste korraldamisega seotud tallamine, müra, prahistamine. Piirangud ja eritingimused ehitamisel ja haljastuse

Huvirühm	Huvid	Probleemid ja märkused
	kergliiklusteede piisavus ja korrasolek.	ümberkujundamisel. Puudub ohutu kergliiklustee ühendus keskuse ja lasteaia vahel.
Turistid, puhkajad	Rekreatiivsed tegevused, ajaloo- ja loodusväärtuste avastamine, üritustel osalemine.	Pargi mugavaks kasutamiseks on vähe võimalusi – ürituste korraldamise ala, teerajad, istumisvõimalused jms ei ole ette valmistatud.

1.1.8 Kaitsekord

Rõuge mõisa park on maastikukaitseala eritüübi kaitsealuse pargina looduskaitse alla võetud (registrikood: KLO1200106), kaitse alla võtmise alusdokumendiks on Võru rajooni TSN Täitevkomitee 16.10.1959 otsus nr 207 *Parkide säilitamisest ja hooldamisest Võru rajoonis*.¹⁶ Kaitsealuse pargi piirid on määratud Vabariigi Valitsuse 26.11.2010 määrusega nr 162 *Võru maakonna kaitsealuste parkide ja puistu piirid*.¹⁷ Kaitseala valitseja on Keskkonnaameti Põlva-Valga-Võru regioon.

Pargi kaitsekorralduse ja kasutamise aluseks on Vabariigi Valitsuse 03.03.2006 määrus nr 64 *Kaitsealuste parkide, arboreetumite ja puistute kaitse-eeskiri*¹⁸, millele kohaselt on pargi kaitse-eesmärgiks ajalooliselt kujunenud planeeringu, dendrooloogiliselt, kultuurilooliselt, ökoloogiliselt, esteetiliselt ja puhkemajanduslikult väärtusliku puistu ning pargi- ja aiakunsti hinnaliste kujunduselementide säilitamine koos edasise kasutamise ja arendamise suunamisega.

Pargis kasvab III kategooria kaitsealune liik kahelehtine käokeel (*Platanthera bifolia*)¹⁹.

Rõuge mõisa park ega pargis asuvad objektid ei ole muinsuskaitse all. Pargis ning pargiga seotud hoonestusest ja varemetest on mõned objektid kantud EELIS-e pärandkultuuriobjektide nimekirja²⁰ (vt skeem 12). Pärandkultuuri objektide kaardistamise eesmärk pole nende võtmine riikliku kaitse alla. Pärandkultuuri objekte kaardistatakse seetõttu, et hoida elus teadmist sellest, millist kultuurilist väärtust

¹⁶ Keskkonnaregister. Kättesaadav:

<http://register.keskkonnainfo.ee/envreg/main#HTTPEzkgFawTEcZqNpBezBS7ZU6gSq2tGO> (külastatud: 19.02.2013).

¹⁷ RT I, 07.12.2010, 2. Kättesaadav: <https://www.riigiteataja.ee/akt/107122010002> (külastatud: 19.02.2013).

¹⁸ RT I 2006, 12, 89. Kättesaadav: <https://www.riigiteataja.ee/akt/13131798> (külastatud: 19.02.2013).

¹⁹ Keskkonnaamet. Kättesaadav: <http://www.keskkonnaamet.ee/keskkonnakaitse/looduskaitse-3/pargid/pargid-2/rouge-moisa-park/> (külastatud: 19.02.2013).

²⁰ <http://loodus.keskkonnainfo.ee/WebEelis/infoleht.aspx?type=artikkel&id=-294849174> (külastatud: 19.02.2013).

põlised talukohad, veskid, puud ja kivid, kõrtsid, keldrid, punkrid, vanad kohanimed ja muud pärandkultuuri objektid kunagi kandnud on²¹.

Skeem 12. Pärandkultuuri objektid. Skeemi alus: Maa-ameti kaardirakendus <http://xgis.maaamet.ee> (külastatud 19.02.2013).

Kaitsealuse pargi territooriumile jäävad pärandkultuuri objektid on:

- ✓ mõisa suvemaja (reg nr: 697:MOA:016);
- ✓ mõisa keldrid (697:MTH:001).

Kaitsealuse pargi vahetusse lähedusse jäävad endise mõisaga seotud pärandkultuuri objektid on:

- ✓ mõisa aednikumaja (697:MOA:017);
- ✓ mõisa moonakamaja (697:MOM:003);
- ✓ mõisa tall (697:MOA:015);
- ✓ mõisa õlleköök/kelder, söökla, võõrastemaja, pagar (697:MTH:002);
- ✓ mõisa rehe (697:MOA:018).

Lisaks asub pargi ümbruses mitmeid pärandkultuuri märke Nõukogude ajast – peamiselt põllumajanduslikud tootmishooned.

Pargialale ulatub kõrvalmaantee Rõuge-Nursi 25215 teekaitsevöönd (vt joonis 2). Tööde teostamisel maantee kaitsevööndis tuleb arvestada järgnevaga:

²¹ <http://www.rm.ee/organisatsioon/pressiruum/kkk/parandkultuur> (külastatud: 19.02.2013).

1. enne tööde teostamist kõrvalmaantee teekaitsevööndis taotleb tööde teostaja Maanteeametilt teehoiuvälise tegevuse loa. Tööde teostamisega (parkla rajamine, puude ja põõsaste raie) ei tohi tekkida liiklustakistusi kõrvalmaanteel ja vältida tuleb pinnase (muda, kruus jms) kandumist kõrvalmaanteel. Ette näha leevendavad meetmed, näiteks sõidukite puhastamine enne kõrvalmaanteele sõitmist;
2. ehitustööde käigus ei ole lubatud ladustada ehitusmaterjale vältimaks nähtavuse piiramist kõrvalmaantee teeservale lähemale kui 7 m.

1.1.9 Uuritus

Pargielustiku uuritus ja seired

Riiklikku keskkonnaseiret Rõuge pargis ei tehta.

Dendroloogiline uuring on pargis teostatud 2006. a. Uuringu kohaselt on park liigirikas, seal kasvab rohkem kui 43 liiki puid ja põõsaid. Peamised puuliigid on tamm, pärn ja arukask, rohkesti on kuuskesid. Märkimisväärne on okaspuude rohkus – palsami- ja siberi nulgud; euroopa ja vene lehis. Võõrliikidest kasvab pargis veel ginnala vaheer. Silmapaistvad on üle 30 meetrise kõrgusega lehiste grupid. Suurimate mõõtmetega on pärn (Ü = 305 cm), tamm (Ü = 356 cm), euroopa lehis (Ü = 286 cm) ja siberi nulg (Ü = 234 cm).²² Inventeeritud liikide nimekiri oli järgnev:

Okaspuud

1. Abies balsamea - palsamnulg
2. Abies sibirica - siberi nulg
3. Larix decidua - euroopa lehis
4. Larix russica - vene lehis
5. Picea abies - harilik kuusk
6. Pinus mugo - mägimänd
7. Pinus sylvestris - harilik mänd

Lehtpuud

1. Acer ginnala - ginnala vaheer
2. Acer platanoides - harilik vaheer
3. Acer tataricum - tatari vaheer

²² Keskkonnaamet. Kättesaadav: <http://www.keskkonnaamet.ee/keskkonnakaitse/looduskaitse-3/pargid/pargid-2/rouge-moisa-park/> (külastatud: 19.02.2013).

4. *Aesculus hippocastanum* - harilik hobukastan
5. *Alnus glutinosa* - sanglepp
6. *Betula × aurata* - kuldkask
7. *Betula pendula* - arukask
8. *Betula pendula* 'Youngii' - arukask 'Youngii'
9. *Betula pubescens* - sookask
10. *Fraxinus excelsior* - harilik saar
11. *Juglans cinerea* - hall pähklipuu
12. *Malus domestica* - aedõunapuu (sortidena)
13. *Padus avium* - harilik toomingas
14. *Quercus robur* - harilik tamm
15. *Salix caprea* - raagremmelgas
16. *Sorbus aucuparia* - harilik pihlakas
17. *Tilia cordata* - harilik pärn
18. *Ulmus glabra* - harilik jalakas

Põõsad

1. *Berberis thunbergii* - Thunbergi kukerpuu
2. *Caragana frutex* - väike läätspuu
3. *Chaenomeles japonica* - jaapani ebaküdoonia
4. *Cornus alba* - siberi kontpuu
5. *Corylus avellana* - harilik sarapuu
6. *Euonymus europaeus* - harilik kikkapuu
7. *Laburnum alpinum* - alpi kuldvihm
8. *Lonicera xylosteum* - harilik kuslapuu
9. *Philadelphus coronarius* - harilik ebajasmiin
10. *Philadelphus pubescens* - laialehine ebajasmiin
11. *Physocarpus opulifolius* - lodjap-põisenelas
12. *Ribes alpinum* - mage sõstar
13. *Rosa subcanina* - kutsik-kibuvits
14. *Rubus idaeus* - harilik vaarikas
15. *Sambucus racemosa* - punane leeder
16. *Spiraea media* - keskmine enelas
17. *Syringa vulgaris* - harilik sirel
18. *Viburnum lantana* - villane lodjapuu

Pargis on tuvastatud III kategooria kaitsealuse rohttaime kahelehtine käokeel (*Platanthera bifolia*) kasvukoht.

Teadaolevalt ei ole pargis uuritud nahkhiiri, linde ega teisi elustikurühmi ning seetõttu ei ole teada kaitsealuste liikide esinemist. Edasiste hooldustööde tegemise puhul on oluline silmas pidada info puudumist – seega kui tööde käigus märgatakse/avastatakse kaitsealuseid liike, tuleb hooldustööde korralduse (tehnoloogia, toimumisajad jms) täpsustamiseks konsulteerida vastavate spetsialistidega ja teha vajalikud täpsustused tööde läbi viimise korras.

1.1.10 Varasemad projektid

Rõuge mõisa pargi kohta on säilinud detailsemad kaardid aastatest 1873, 1899, 1905, 1919 ja 1924 (vt skeemid 4...8), kust on hästi loetavad pargi teede, tiigi, juurviljaaedade ning hoonete paiknemine.. Kuna osaliselt tänapäevani säilinud park rajati aastatel 1895...1898, siis on antud plaanid oluliseks informatsiooniks pargi esialgse plaanilahenduse kohta. 1935. a Eesti topokaardilt (vt skeem 9), mille täpsusaste on eelnevatega võrreldes väiksem, on näha Vabadussõja järgne hoonestuse, teede ja pargi paiknemine.

Uuemad pargi kohta tehtud uuringud, projektid ning teostatud tööd on:

- ✓ 2006. a tehtud pargi lõunaosa täiendusistutused;
- ✓ 2006. a dendroloogiline uuring (O. Abner, J. Elliku, A. Kaur, S. Janson);
- ✓ 2007. a tehtud osa pargi alast hõlmav geodeetiline mõõdistus (Tartu Maakorralduse OÜ, töö nr KE-6091).
- ✓ 2008. a koostatud Rõuge pargi rekonstrueerimisprojekt (R. Randoja-Muts, töö nr 1/2008);
- ✓ 2011. a ehitatud skatepark.

1.2 Väärtused ja kaitse-eesmärgid

1.2.1 Pargiruum

Kujundusstiil

Rõuge mõisa pargi plaanilahendus on ajaloolistele kaartidele tuginedes aja jooksul mõnevõrra muutunud, mis on lisaks looduslikele protsessidele tõenäoliselt olnud mõjutatud hoonestuse kadumisest (nt peahoone hävimine Vabadussõjas) ning uute hoonete ehitustest (nt lasteaed). Samuti on pargi kujunemist mõjutanud maaomandite muutused – mõisapargi alast on välja krunditud ning kaitsealusest pargist välja arvatud elamukrundid ning lasteaia krunt (mõned krundid kuuluvad kaitsealasse osaliselt).

Rõuge pargi rajas aastatel 1895...1898 mõisnik Samson von Himmelstiern inglise stiilis. Vabakujunduslikuna on park säilinud tänapäevani. Rohke loodusliku uuenduse tõttu on pargi lääneosa ning mõisahoonete varemete piirkond praeguseks kohati väga tihe ning metsailmeline. Parki on täiendatud ka sihipäraste istutustega, peamiselt okaspuudega. Algselt pargis olnud lille- ja püsikupeenraid säilinud ei ole. Pargi kujunemist on täpsemalt kirjeldatud peatükkides 1.1...1.5.

Üldkompositsioon

Pargi tervikkompositsiooni tajumiseks on oluline avatud ja suletud alade vahetamine. Loodusliku uuendusega alad, millel kasvavad aktsendina üksikud põlispuud ning mis avatud alana toetaksid oletatavat ajaloolist struktuuri, loetakse avatud alade hulka. Enamik Rõuge pargist on olnud avatud iseloomuga, kas aiamaade alad või eriliigiliste puude gruppidega pargialad. Avatud on olnud ka hoonete ümbruses olevad alad. Suletud alaks võib lugeda pargi lääneosa, kus asub vanade harilike tamme ja hariliku pärna uuendusega tihedama istutusega parkmetsa ala (vt skeem 13).

Foto 11. Tihe tamme ja pärna enamusega puistu pargi lääneosas.

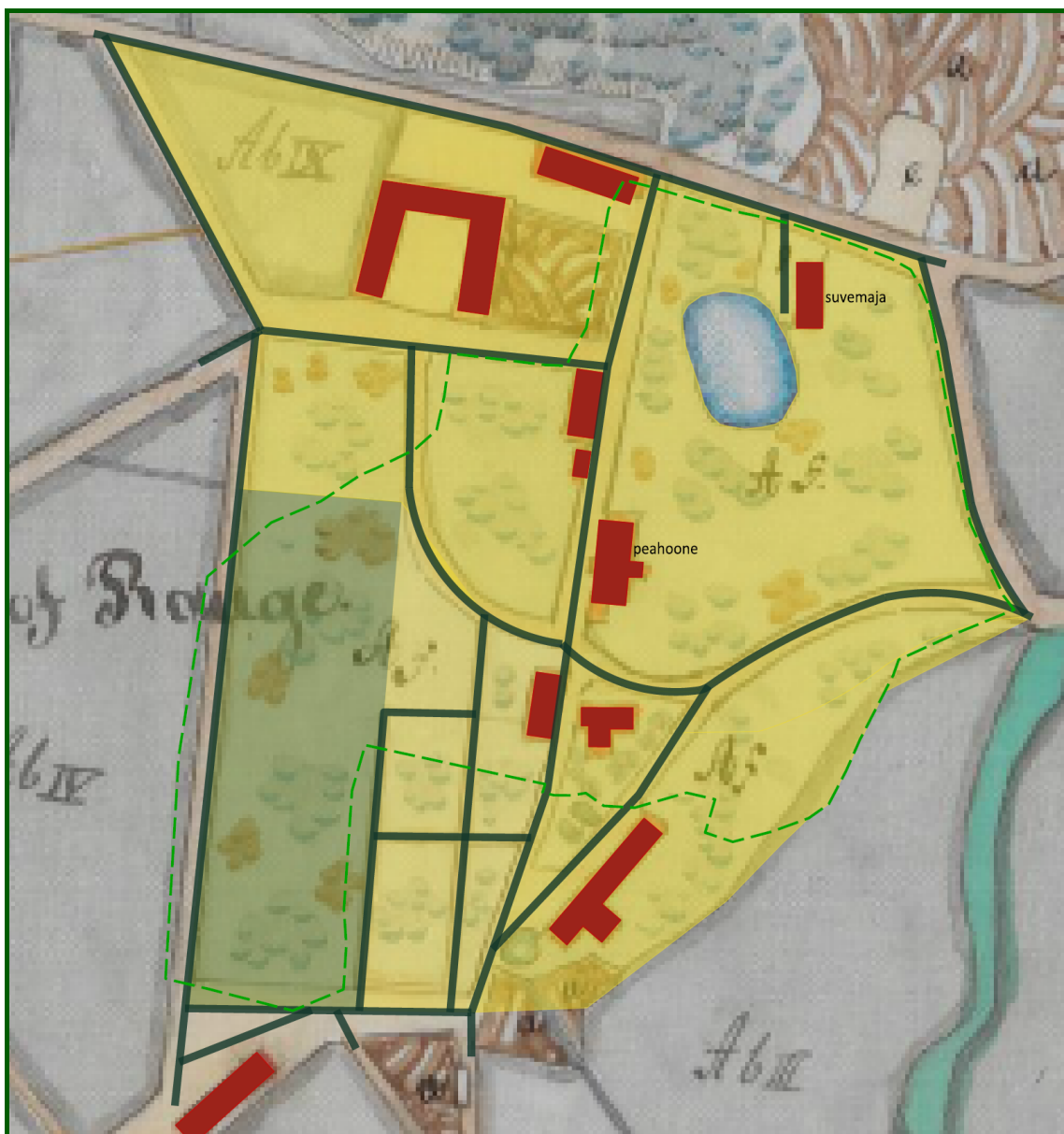
Foto 12. Võsastunud peahoone varemete ala.

Foto 13. Peahoone tagune pargiaas.

Foto 14. Peahoone esine põlispuudega avatud iseloomuga pargiala.

Skeem 13. **Ajaloolised avatud ja suletud alad, teed ja hooned.** Skeemi alus: 1899.a kaart (EAA.2469.1.768). Punasega on tähistatud hoonestus, rohelisega suletud pargiala, kollasega avatud iseloomuga alad ning musta joonega teed. Roheline punktiirjoon tähistab kaitsealuse pargi piiri.

Üldjoontes on pargi avatud-suletud alade struktuur tänapäeval säilinud. Võsastunud on peahoone ja sellest põhja pool asunud abihoone varemete ala ja ümbrus. Peahoonest lääne poole jääval pargiaasal on tekkinud remmelga, hariliku haava ja arukase looduslikku uuendust, mille eemaldamisel on võimalik avatud ala taastada.

Vaated

Park on rajatud kõrgemale reljeefile Rõuge ürgoru servale, kust avanevad kaunid vaated ürgorus asuvatele järvedele (vt foto 4, lk 15). Samuti on olulised vaated pargiaasadele, põlispuudele ning tiigile. Pargiaasadele ning põlispuude kasvuruumi ei tohi lasta kasvada looduslikku puude uuendust.

Foto 15. Vaade suvemaja juurest järvele.

Foto 16. Puhastamist vajav pargiaas ning põlispuude ümbrus.

Teedevõrk

Teedevõrk on võrreldes 19. saj lõpu ja 20. saj alguse kaartidele tänapäevaks muutunud (vt skeem 14). Pargisisised teed on peamiselt käidavates liikumissuundades sisse tallatud pinnasteed. Pargi lõunaosa läbib asfalteeritud Pargi tänav, mis on oluline liikumissuund Rõuge keskuse ning lasteaia vahel. Pargi tänaval puudub sõiduteest eraldatud jalgtee. Pargis on vajalik teedevõrku täiendada, võimalusel järgides ajaloolist teede paiknemist, et soodustada pargi kasutatavust. Teede lahendus on toodud rekonstrueerimisprojekti osas.

Skeem 14. **Tänapäevane ja ajalooline teedevõrk.** Skeemi alus: Maa-ameti kaardirakendus <http://xgis.maaamet.ee>. Punase joonega on tähistatud tänapäevane teedevõrk, valge joonega ajalooline teedevõrk 1899.a kaardi järgi. Roheline punktiirjoon tähistab kaitsealuse pargi piiri.

Veekogud

Praeguse kaitsealuse pargi alal kaks tiiki. Suurem tiik asub suvemaja ees ning väiksem tiik pargi loodeosas erakrundil. Suurem tiik on ajalooline tiik, mis on kajastatud ka vanadel kaartidel. Väiksem tiik on tõenäoliselt hiljem rajatud. Kuna ajaloolise tiigi veesügavus on väike (aprillis 2013. a u 1,2 m), kasvab veepeegel suvisel perioodil taimestiku poolt kinni ning vajab seetõttu taimestikust puhastamist. Tiigi põhjast on soovitatav eemaldada ka muda, seejuures ei tohi kahjustada vettpidavat kihti. Tiigi

kallastelt tuleb eemaldada kehvast seisukorras ning kujunduslikult sobimatud puud vastavalt dendroloogilisele hinnangule.

Fotod 17 ja 18. Vaated tiigile.

1.2.2 Elustik

Puistu

Hoolduskava koosseisus on koostatud kogu pargile dendroloogiline inventeerimine (vt ptk 1.3.2), mille alusel on üksikpuude- ja põõsaste ning väiksemate puistugruppide tasandil määratud raiete ning hoolduse vajadus. Puistu dendroloogiline hinnang, raied ning hooldus on esitatud joonisel 1 ning lisas 1.

Puudegrupid

Tähelepanuväärseimad on pargis vanade lehiste grupid (joonisel 1 puud nr 255, 259, 259, 261 ning 574-579). Kindlasti tuleb kogu pargis tagada raiete järgselt säilivate põliste tammede, lehiste ning pärnade hooldus ning kasvuruum.

Pargi tänavat ääristab fragmentaarne erivanuseline harilike pärnade rida, mis väärrib esialgu säilitamist ilma juurdeistutusteta. Enamiku puude väljalangemisel võib asendada puuderea tervikuna või pikemate lõikudena.

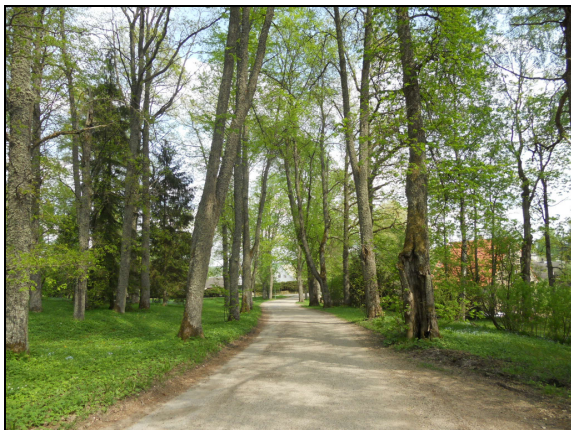

Foto 19. Pärnade read Pargi tn ääres.

Foto 20. Lehiste grupp pargiaasal.

Muu elustik

Keskkonnaregistri andmetel kasvab Rõuge pargis III kategooria kaitsealune liik kahelehtine käokeel (*Platanthera bifolia*). Soovitav on vastava spetsialisti poolt täpsustada kaitsealuse liigi esinemiskohad; hooldusvajadusest lähtuvalt ei sea see eritingimusi.

Rõuge pargis pole teadaolevalt uuritud ei käsitiivalisi, linde, samblaid, samblikke. Liikide inventuurid on soovituslikud ja võimalusel tuleb need enne raiete määramist läbi viia, et kaitsealuseid liike teadmatusel mitte kahjustada. Raiete teostamise eelselt on soovitatav mahukate uuringute asemel raiesse minevad puud, mis võiksid olla potentsiaalsed elustikupuud, üle vaadata vastava spetsialisti poolt. Kaitsealuste liikide juhuleidude kandmine Keskkonnaregistrisse toimub jooksvalt kogu kaitsekorraldusperioodi vältel.

1.2.3 Hooned ja rajatised

Hooned

Ainus Rõuge mõisa pargis säilinud ajalooline hoone on noortekeskuseks renoveeritud mõisa suvemaja, mis on renoveerimise järgselt väga heas seisukorras. Suvemaja kõrvale on ehitatud kuur, mis antud kohas ei ole sobiv ning on amortiseerumise järgselt soovitatav likvideerida. Kuur varjab suvemaja suunast parki avanevaid vaateid.

Foto 21. Renoveeritud mõisa suvemaja.

Foto 22. Suvemaja poolt pargi poole vaadet varjav kuur.

Pargis asuvad mõisa peahoone, abihoone ning keldri varemed. Peahoone ning abihoone varemed on suures ulatuses mulla alla mattunud ning kaetud isetekkelise puistuga. Säilitamist väärivad peahoone varemete maapealne osa ning Pargi tn ääres asuvad keldri müürid, mis tuleb ka kindlustada. Varemete kindlustamine on lahendatud rekonstrueerimisprojekti osas. Varemetel ja selle ümbruses tuleb läbi viia raied vastavalt dendroloogilisele hinnangule.

Foto 23. Mõisa peahoone maapealsed varemed.

Foto 24. Mõisa jääkeldri varemed.

Rajatised ja väikevormid

Parki on rajatud roigastest püstkoda, mis ei ole kujunduslikult inglise stiilis parki sobiv, kuid otseselt pargi kompositsiooni vähese silmatorkavuse tõttu ei riku. Amortiseerumise järgselt tuleb püstkoda likvideerida.

Tiigi lähedal asub kirjanik Juhan Jaigi (1899-1948) mälestuseks püstitatud skulptuur „Kaarnakivi“ – pronksist rongapesa 3,5 m kõrguse graniitahuka otsas (skulptor T. Kirsipuu, 1999). Skulptuuri juures asub selle kohta käiv infotahvel. Skulptuur koos infotahvliga tuleb säilitada.

Tiigi kõrvale, suvemaja esisele alale, on rajatud *skatepark*. *Skatepark* ei ole pargi kompositsiooni kuigi sobiv element. Arvestades paiknemist noortekeskuse juures võib selle funktsionaalsust arvestades antud kohas säilitada. Amortiseerumise järgselt on soovitatav *skateparkile* leida sobivam asukoht.

Foto 25. Roigastest püstkoda.

Foto 26. Skulptuur „Kaarnakivi“ tiigi kaldal.

Foto 27. Vaade üle tiigi *skateparkile*.

Foto 28. Valgustitega teerada.

Suvemaja juurest Pargi tn poole suunduvad kaks jalgrada on valgustatud kerakujuliste pargivalgustitega. Suvemaja esine parkla ning Pargi tn on valgustatud tänavavalgustitega. Uute pargiteede rajamisel tuleb rajatavad teed nõuetekohaselt valgustada uute pargivalgustitega. Valgustuslahendus on esitatud rekonstrueerimisprojekti osas.

Tiigi kaldal asub tuletõrje veevõtukaev koos vastava tähisega. Veevõtukaevule tuleb tagada aastaringne juurdepääs.

Tiigi kaldal asub Keskkonnaameti poolt paigaldatud infotahvel „Elurikkus parkides“. Uute projektijärgsete infotahvlite paigaldamise korral on soovitatav vastav info paigaldada uuele infotahvlile ning olemasolev likvideerida.

Pargi kirde- ning kagunurkades asuvad Rõuge pargi looduskaitseala tähised, mis on uute infostendide paigaldamise korral soovitatav likvideerida ning looduskaitseala tähistus kanda uutele infotahvlitele.

Foto 29. Tiigi kaldal asuv tuletõrje veevõtukoht.

Foto 30. Infostend „Elurikkus parkides“.

1.3 KAVANDATAVAD KAITSEKORRALDUSLIKUD TEGEVUSED

1.3.1 Hooldustöödest üldiselt

Hooldustööde teostamise esmaseks eesmärgiks on pargi seisundi hoidmine ja parandamine. Hooldustööd sisaldavad peamiselt hooldusraiete (võrahooldus ja loodusliku uuenduse eemaldamine), sanitaarraiate ja kujundusraiate teostamist puistus. Läbiviidavad raied teostatakse eelkõige lähtuvalt säilitatavatele väärtuslikele isenditele ning gruppidele (puistutele) kasvuruumi tagamiseks, pargiruumide (erinevate piirkondade) markeerimiseks ning vaadete taastamiseks ja säilitamiseks. Saavutatud eesmärgi säilitamiseks peab peale esmast hooldust järgnema puhastatud alade regulaarne ja asjakohane hooldus. Teiseks regulaarseks hooldustööks on pargi alade niitmine avatuse säilitamiseks, võsastumise vältimiseks ja vaadete hoidmiseks.

Pargi senine hooldus on olnud pargi idapoolses osas enamjaolt hea, teostatud on puude elementaarne hooldus ning regulaarne niitmine, ehkki esineb ka kuivanud puid. Kehvem hooldustase on olnud pargi keskosas hoonete varemete ümbruses, kus on toimunud võsastumine ning pargi lääneosas asuvas puistus, kus puistu on muutunud liialt tihedaks ning puude tervislik seisukord ning hooldatus on kehvem.

Keskkonnaregistri andmetel kasvab Rõuge pargis III kategooria kaitsealune liik kahelehtine käokeel (*Platanthera bifolia*). Soovitatav on vastava spetsialisti poolt täpsustada kaitsealuse liigi esinemiskohad.

Puistu hooldustööd ning raied on määratud dendroloogilise inventeerimise järgselt (vt ptk 1.3.2) joonisel 1 ning lisas 1 olevas tabelis.

1.3.2 Dendroloogiline hinnang

Metoodika

Rõuge pargi dendroloogiline inventeerimine ning hindamine on tehtud 2013. a mais Sulev Nurme, Andres Viitkari ning Karl Hanssoni poolt. Enamjaolt on hinnang koostatud üksikpuude ja väiksemate gruppide kaupa. Pargi loodeosas asuvate varemete kohal asuva tiheda puistu ala on hinnatud eraldisena.

Üksikpuude ja gruppide inventeerimisel on takseeritud ja hinnatud alljärgnevad parameetrid:

- tüve rinnasdiameeter, mõõdetud 1 cm täpsusastmega 100 cm täpsusklupiga; suurema kui 100 cm tüveläbimõõduga puude puhul on mõõdetud mõõdulindiga rinnasümberrõõm; juhul, kui tüvi hargneb madalamal kui 1,3 m, on mõõdetud harude diameetrid 1,3...1,6 m kõrgusel juurekaelast; gruppide puhul on antud rinnasdiameetrite vahemik.
- tervislik seisukord;
- vigastused ja kahjustused;
- võra ning tüve seisukord;
- vajalikud hooldustööd.

Puu/põõsa tervisliku seisundi hinnangul on kasutatud alljärgnevat skaalat (hindamisastmestik põhineb E. Laasi ja K. Karolese vastavatel skaaladel²³):

- kuivav või kuivanud puu (1):
 - võrsete juurdekasvud puuduvad;
 - kuivaladvalised või vähemalt 1/3 võra ladvaosast või kuni 2/3 kogu võrast moodustavad kuivanud oksad;
 - üle 2/3 tüvest või peajuurte läbimõõdust kahjustatud tüvemädanikust;
 - koore või kambiumi vigastused üle 2/3 tüve või peajuurte ümberrõõm;
 - kahjustatud üle 2/3 lehestikust või okastikust;
- tugevasti kahjustatud puu (2):
 - võrsete juurdekasvud tugevasti pidurdunud või lõppenud;

²³ Nurme, S. 1997. Kadrioru pargi III osa rekonstrueerimine. EPMÜ Metsanduse teaduskond.

- ladvaosas (või kogu võras) esineb hulgaliselt kuivanud oksti (1/3...2/3 kogu võrast);
- tüve või peajuurte kahjustatud tüvemädanikust kuni 2/3 läbimõõdu ulatuses;
- koore või kambiumi vigastused kuni 2/3 ümbermõõdu ulatuses;
- kahjustatud 1/3...2/3 lehestikust või okastikust;
- nõrgestatud puu (3):
 - juurdekasv pidurdunud;
 - üksikud kuivad oksad kogu võras, või võra alaosas;
 - tüve või kambiumi vigastused kuni 1/5...1/3 ulatuses tüve või peajuurte ümbermõõdust;
 - tüve või peajuurte kahjustatud tüvemädanikust kuni 1/5...1/3 läbimõõdu ulatuses;
 - lehed või okkad on normaalsest väiksemad või anomaaliatega, võivad esineda muudatused värvuses;
- kergelt vigastatud puud (4):
 - juurdekasv pole oluliselt pidurdunud;
 - peamiselt lokaalsed paranevad mehaanilised vigastused;
 - koore või kambiumi vigastused vähem, kui 1/5 tüve või peajuurte ümbermõõdust;
 - tüvemädanikku ei esine (ei ole nähtavaid tunnuseid);
 - lehed või okkad on enamuses normaalsed, liigile omase värvuse ja suurusega;
- kahjustamata, terved puud (5):
 - juurdekasvud on normaalsed;
 - ei esine mehaanilisi vigastusi;
 - lehed või okkad on normaalsed, liigile omase värvuse ja suurusega.

Vigastustena on käsitletud mehhaanilisi vigastusi, mis võivad esineda puu peajuurtel, tüvel või võras. Vigastuste kirjeldamisel on üldjuhul silmamõõduliselt hinnatud kirjeldatud alljärgnev:

- vigastuse tüüp (koore- või puiduvigastus; murdunud haru, murdunud oks jne);
- vigastuse asukoht;
- vigastuse ulatus (orianteeruv suurus).

Kahjustustena on käsitletud puittaimede puudutavaid muutusi, mis on tingitud haigustest ja kahjuritest, ebasoodsatest keskkonnatingimustest vm põhjustest. Levinumateks kahjustusteks on seen-, bakter- ja viirushaigused, mille tagajärjel tekivad muutused juurestikus, tüves, võras, lehestikus või oksastikus. Kuna seenhaiguste jms täpseks

määramiseks on vajalik dendropatoloogiline uuring, on käesolevas töös piirdutud seen- jt haiguste sekundaarsete tunnuste nimetamisega. Üldjuhul ei ole haiguse esinemine puul selle likvideerimiseks piisav põhjus – ilma haigusteta kasvab kõikjal haljasaladel suhteliselt vähe vanu puid. Ebasoodsatest kasvutingimustest on üks peamisi ahas kasvuruum, mis tingib võra ja tüve deformatsioone (võra ühepoolsus, kõrge laasumine, kõveraks või viltu kasvamine jne). Kahjustusi tekitab lisaks eelpoolmainitule õhusaaste, pinnasesaaste, vibratsioon, veerežiimi muutused, külma- ning piksekahjustused jne.

Kahjustuste hindamisel on kirjeldatud üldjuhul alljärgnev:

- kahjustuse tüüp ja põhjus;
- kahjustuse asukoht (paiknemine);
- kahjustuse ulatus.

Tüve hindamisel on kirjeldatud:

- seisukord (tüvi on terve või vigastatud – praod, õõnsused jms);
- harulisus;
- deformeerumised (märgatav kõverus, viltusus maapinna suhtes jne);
- dekoratiivsus.

Võra hindamisel on kirjeldatud:

- kuivade okste hulk ning paiknemine võras;
- ladvaosa olukord;
- võra deformatsioonid (ühepoolsus ja selle ulatus, laasumus jms);
- võra dekoratiivsus.

Kui vigastusi või kahjustusi ei esine, puu on normaalse liigiomase kasvukujuga, siis on kirjelduste osa hindamistabelis (lisa 1) jäetud tühjaks.

Hindamistulemused kajastuvad joonisel 1 ja lisa 1 asuvas tabelis (seletuskiri ja tabelid on kehtivad ning loetavad koos joonistega ning vastupidi).

Käesolev töö ei sisalda dendropatoloogilisi hinnanguid. Märkustena on ilmnemisel kirjeldatud silmaga nähtavaid olulisi vigastusi ja kahjustusi, mis on märgitud tabelite märkuste veergu.

Dendroloogilise hindamise järgselt on määratud raiete ja hooldustööde vajadus lähtudes peamiselt puude tervislikust seisukorrast, aga lisaks ka puude perspektiivsusest ja sobivusest pargi kujundusse.

Puistu hinnangu kokkuvõte

Üksikpuudena ja gruppidenä hinnatud puistus esinenud puu- ja põõsaliigid on:

Liiginime lühend	Liigi nimi eesti keeles	Liigi nimi ladina keeles
Ej	harilik ebajasma	<i>Philadelphus coronarius</i>
El	harilik elupuu	<i>Thuja occidentalis</i>
EnK	keskmine enelas	<i>Spiraea media</i>
EnT	taraenelas	<i>Spiraea chamaedryfolia</i>
Fo sp	forsüütia sp	<i>Forsythia sp</i>
Hb	harilik haab	<i>Populus tremula</i>
Hk	harilik hobukastan	<i>Aesculus hippocastanum</i>
Ja	harilik jalakas	<i>Ulmus glabra</i>
KkT	thunbergi kukerpuu	<i>Berberis thunbergii</i>
Krs	kirsipuu sp	<i>Cerasus sp</i>
Ks	kask sp	<i>Betula sp</i>
KsA	arukask	<i>Betula pendula</i>
KsS	sookask	<i>Betula pubescens</i>
Ku	harilik kuusk	<i>Picea abies</i>
LdjV	villane lodjapuu	<i>Viburnum lantana</i>
Lh	lehis sp	<i>Larix sp</i>
LhE	euroopa lehis	<i>Larix decidua</i>
LhS	siberi lehis	<i>Larix sibirica</i>
Lm	must lepp	<i>Alnus glutinosa</i>
Lum	harilik lumimari	<i>Symphoricarpos albus</i>
Lv	Hall lepp	<i>Alnus incana</i>
LäS	suur läätspuu	<i>Caragana arborescens</i>
LäV	väike läätspuu	<i>Caragana frutex</i>
Mä	harilik mänd	<i>Pinus sylvestris</i>
MäK	keermänd	<i>Pinus contorta</i>
MäM	mägimänd	<i>Pinus mugo</i>
MäS	seedermand sp	<i>Pinus sp</i>
Nu	nulg sp	<i>Abies sp</i>
NuP	palsaminulg	<i>Abies balsamea</i>
NuS	Siberi nulg	<i>Abies sibirica</i>
Pe	harilik pihlenelas	<i>Sorbaria sorbifolia</i>
PhH	hall päiklipuu	<i>Juglans cinerea</i>
Pi	harilik pihlakas	<i>Sorbus aucuparia</i>
PiT	tähk-toompihlakas	<i>Amelanchier spicata</i>
Pk	harilik paakspuu	<i>Frangula alnus</i>
Poen	põisenelas	<i>Physocarpus opulifolius</i>
Pp	pappel sp	<i>Populus sp</i>
Pä	harilik pärn	<i>Tilia cordata</i>
Re	remmelgas sp	<i>Salix sp</i>
ReRa	raagremmelgas	<i>Salix caprea</i>
Ro	roos sp	<i>Rosa sp</i>
Sa	harilik saar	<i>Fraxinus excelsior</i>

Si	harilik sirel	Syringa vulgaris
SiU	ungari sirel	Syringa josikaea
Srp	harilik sarapuu	Corylus avellana
SõM	mage sõstar	Ribes alpinum
Ta	harilik tamm	Quercus robur
TaP	punane tamm	Quercus rubra
Tm	harilik toomingas	Padus avium
TpL	läikiv tuhkpuu	Cotoneaster lucidus
Tr	harilik türnpuu	Rhamnus catharticus
Va	harilik vaher	Acer platanoides
VaG	ginnala vaher	Acer ginnala

Dendroloogilise inventeerimise käigus leiti 53 puu ja põõsa liiki.

Nendest enim esinenud liikideks on (vt ka diagramm 1 järgneval lehel):

- ✓ harilik tamm ~ 25 %;
- ✓ harilik pärn ~ 16%
- ✓ harilik vaher ~ 15 %;
- ✓ harilik kuusk ~ 7%;
- ✓ arukask ~ 7%;
- ✓ nulu erinevad liigid ~ 6%;
- ✓ harilik saar ~ 5%.

Põõsaid esineb protsentuaalselt suhteliselt vähe. Enam esinevad liigid on loodusliku uuenduse teel levinud harilik sarapuu (u 2%) ning harilik sirel (u 1%). Pargis esineb ka taraenela ja keskmise enela gruppe.

Märkimisväärsamad puud on suuremõõtmelised lehised, mida leidub pargis väiksemate gruppidenä. Samuti leidub lehise looduslikku uuendust. Suhteliselt sage on nulgude looduslik järelkasv.

Puistu üldine tervislik seisukord on keskmine. Tervisliku seisukorra jaotus on esitatud diagrammis 2 järgneval lehel.

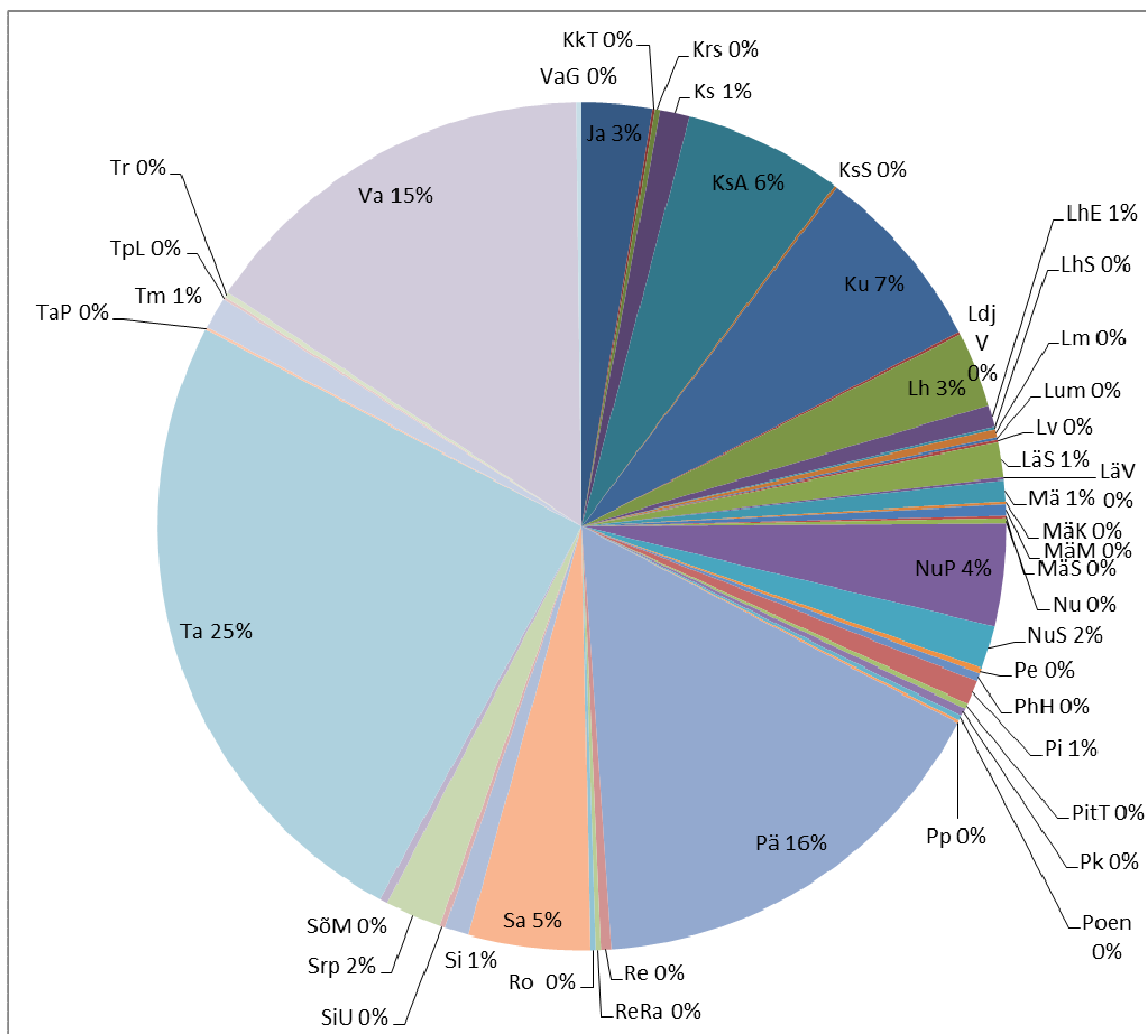

Diagramm 1. Puistu liigiline jaotus.

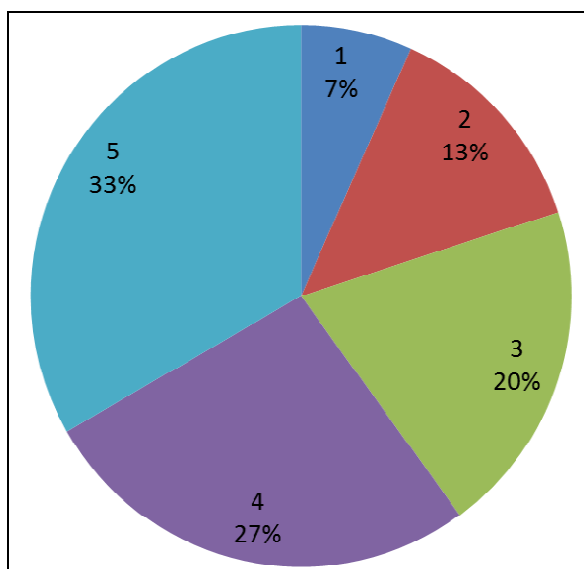

Diagramm 2. Puistu tervisliku seisukorra jaotus. 1 - kuivav või kuivanud puu, 2 - tugevasti kahjustatud puu, 3 - nõrgestatud puu, 4 - kergelt vigastatud puu, 5 - kahjustamata, terved puud

Raied

Puistu dendroloogilise hinnangu koondtabelis (lisa 1) ning joonisel 1 on esitatud raiutavad puud - kokku 175 üksikpuud- ja põõsast või nende väiksemat gruppi. Lisaks tuleb raied teostada eraldistena käsitletud aladel nr 87, 195 ning 732, kus raiete põhimõtted on esitatud tabelis 1. Esmajärjekorras tuleb raiuda kuivanud puud ja kuivavad puud. Lisaks on määratud 22 takseerühikut etapiviisilisse raiesse, mille likvideerimine ei ole esmajärjekorras vajalik, kuid mis tuleb tervisliku seisukorra halvenemisel ning ohtlikuks muutumise puhul või kujundusse sobimatuse korral raiuda.

Raiete teostaja peab olema läbinud arboristi koolituse ning omama vastavat tunnistust, tundma puuliike ning tal peab olema varasem pargihoolduse kogemus.

Hooldust vajab 328 üksikpuud- ja põõsast või nende väiksemat gruppi.

Raietööd tuleb kooskõlastada Keskkonnaametiga, puud tuleb raieks eelnevalt ette märkida kaasates hoolduskava koostaja või/ja Keskkonnaameti spetsialisti. Tulenevalt parkide kaitse-eeskirja § 2 ja § 7 lg 2 p 1 on vajalik enne raietööde alustamist kutsuda raiete täpsustamiseks kohale Keskkonnaameti esindaja.

Edasine hooldus

Hoolduse eesmärk on pargi järjepidev säilitamine, pargipuistu seisukorra stabiliseerimine ja pargistruktuuri esiletoomine. Esteetilise välimuse saavutamiseks on olulisim sobimatus kasvukohas isetekkelisest looduslikust uuendusest vabanemine.

Pärast joonisel nr 1 ja lisa nr 1 esiatud raiete ja võrahooldustööde tegemist tuleb puistus regulaarselt läbi viia järgmised hooldustööd:

- ✓ säilitatavatel puudel tuleb soovitavalt igal aastal, kuid mitte harvem kui 2 aasta järel, üks kord üle vaadata võrad ning vajadusel teostada probleemsete puude võrahooldus – likvideerida rippuvad, kuivanud ja murdumisohtlikud suured oksad ning vajadusel harvendada võrasid puude elujõu suurendamiseks;
- ✓ tulbastaimne, nudistamine pole lubatud, topiaarlõikust vajadusel teha vaid teeäärsetel põõsastel võra kuju korrigeerimiseks;
- ✓ säilitatavatel põõsastel tuleb vähemalt 1 kord aastas teostada ülevaatus ja vajadusel viia läbi võrahooldustööd;
- ✓ säilitatavatel põõsastel, mis vananemise või kasvutingimuste tõttu on kaotanud liigiomase võrakuju, tuleb vajadusel teha noorenduslõikus põõsaste dekoratiivsuse hoidmiseks või suurendamiseks; noorenduslõikuse tegemine on lubatud vaid liikidele, mis suudavad võra taastada;

- ✓ regulaarselt (vähemalt üks kord aastas) tuleb põõsamassiivide servaalasid piirata, et vältida põõsastike levimine;
- ✓ põõsamassiividest tuleb välja lõigata sinna kasvanud lehtpuude looduslik uuendus; vajadusel tuleb põõsamassiivide tühjaks jäänud keskosadesse servadelt siirdada noori taimi (võib teostada aprilli lõpust mai keskpaigani);
- ✓ puude alust kogu pargiala regulaarselt niita vähemalt üks kord vegetatsiooniperioodi jooksul, et välistada soovimatu loodusliku uuenduse teket ja arengut; võsa lõikamise soovitatav aeg on juuli-august, peale raierahu, mil uuendus on kulutanud ära energia kasvamiseks ja pole veel hakanud koguma uusi varuaineid.

Puude-põõsaste võrahooldustööd tuleb tellida arboristi kutsetunnistusega ning vana pargi puude võrahoolduse töökogemust omavalt spetsialistilt. Puudealuste trimmeriga hooldamisel tuleb tagada puude tüvede kaitse, eriti noortel puudel, millele pole tekkinud korpa. Murdumisohtlikud puud, mida on vaja säilitada, tuleb toetada, kasutades selleks ettenähtud spetsiaalseid tugisidemeid ja toestikke, mille võib paigaldada vaid vastava kogemusega spetsialist. Toestamist tuleb kaaluda üldiselt erandjuhul eraldi, kui:

- ✓ säilitatava puu mehaaniline tugevus, asend ja morfoloogilised omadused võimaldavad puu toestamise;
- ✓ säilitatav puu on üksikpuuna olulise koduloolise, looduskaitse- või muinsuskaitseväärtusega ja puu üldiselt on elujõuline;
- ✓ säilitatava puu rinnasümbermõõt on üle 3 m ja puu üldiselt on elujõuline;
- ✓ puu on harvaesineva liigi esindajana tähelepanuväärsete mõõtmetega; puu on elupaigaks kaitsealustele liikidele ning puu seisund võimaldab toestamist.

Inventeerimisest lähtuvalt on säilitamiseks vajalik toetada puud nr 122, 949, 996 ja 998. Toestatud puu peab olema turvaline pargi kasutajatele ja teistele puudele, kui toestamine pole võimalik, tuleb murdumisohtlik puu raiuda.

Pargipuude tüvede hooldusel on vajalik igaaastaselt üle vaadata koorevigastused ja lahtised õõnsused ning neid käidelda alljärgnevalt:

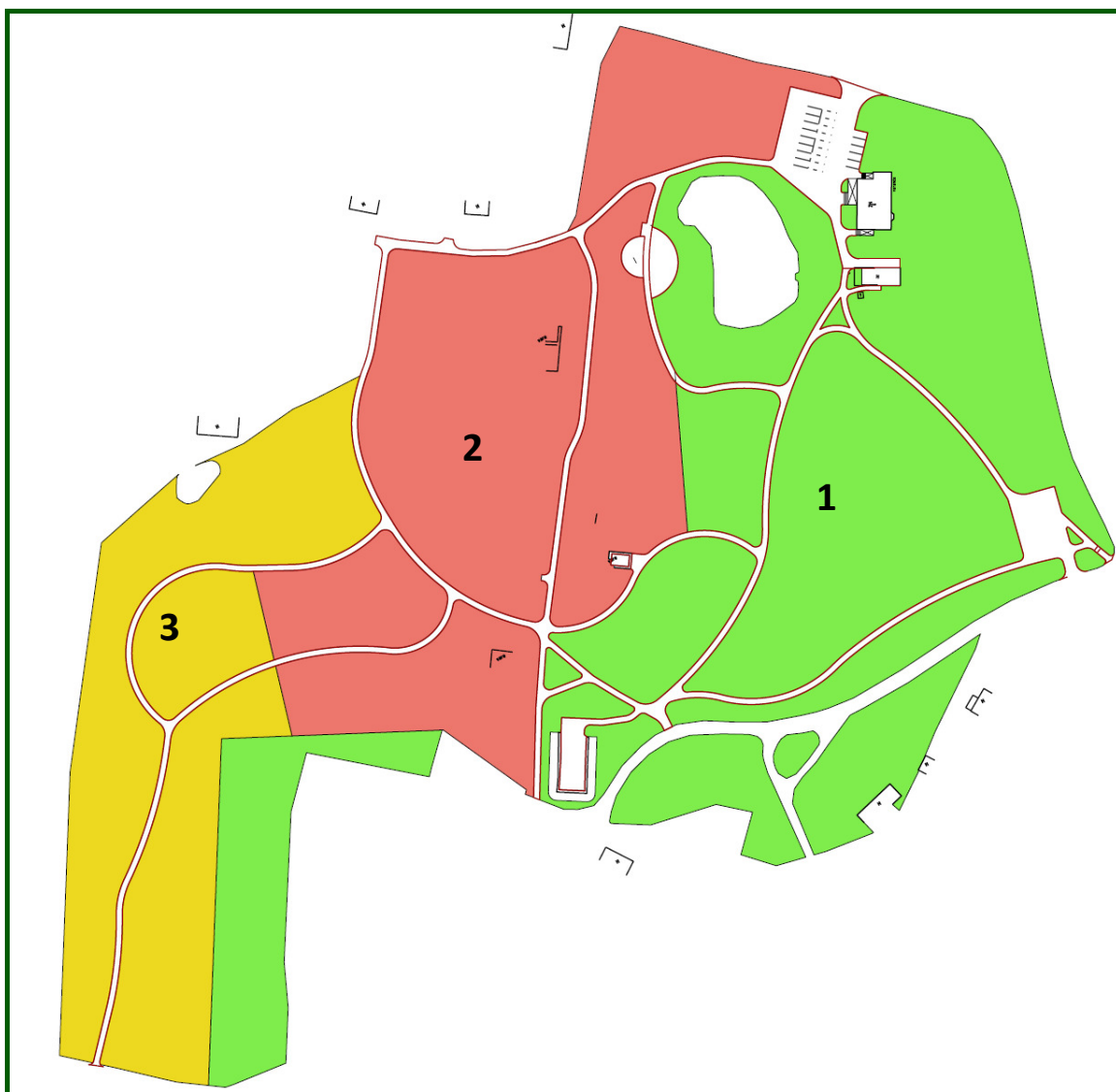
- ✓ puhastada õõnsused neisse kogunenud prahist (sh puulehed);
- ✓ eemaldada lahtised kõdunenud puiduosad;
- ✓ eemaldada koorevigastustel kuivanud kooretükid, et soodustada kalluse arenemist;

- ✓ eemaldada rebenditest puidukiud, oksatüükad jne, et soodustada vigastuste paranemist.

Muude hooldustööde teostamine, sh oksalõikus, prahikoristus ja teede korrashoid tuleb teostada ühtsetel alustel kogu pargis.

1.3.3 Avatud murualade ja puudealuse hooldus

Skeemil 15 on näidatud erineva intensiivsusega niidetavad hoolduspiirkonnad.

Skeem 15. **Murualade ja puudealuse hooldusalad.** Rohelisega on tähistatud tihedamalt niidetav esindusala (1), punasega 2-3 korda aastas niidetavad pargiaasad ja puudealused (2) ning kollasega 1-2 korda aastas niidetav metsapargiala (3).

Pargi idapoolses osas asuv hõredama puistuga pargiosa on tihedama kasutusega pargi esindusala (skeemil 15 roheline ala). Selle ala murupind peab olema kasvuperioodil suhteliselt madal. Kuna siin kasvavad ka puud siis tuleb peale niitmise ka lehti riisuda

ja/või purustada. Lehtede põletamine pargi murul on keelatud. Niita tuleb vastavalt vajadusele 3-5 korda vegetatsiooniperioodil. Muru soovitatav kõrgus esindusalal on 7-10 cm.

Kaugemaid pargiaasasid (punane ala) niidetakse pärast õistaimede seemnete valmimist juuli teisel poolel või augustis. Lillemuru säilitamiseks piisab niitmisest 2-3 korda suve jooksul, et tagada rohttaimede liigirikkus. Enne rahvaürituse korraldamist (nt lõkkekoha ümbrus) tuleb võimalikud tallatavad pargiaasad kindlasti niita, sest siis taastub taimeistik paremini. Niidetud hein on soovitatav purustada ja jätta multšiks.

Pargi lääneosas asuval metsapargi alal teostada niitmist 1-2 korda aastas pärast õistaimede seemnete valmimist juuli teisel poolel või augustis. Niitmisega tuleb tagada puude loodusliku uuenduse likvideerimine.

Eraldi tähelepanu tuleb pöörata niitmise kvaliteedile. Kõige suuremaid probleeme on endaga kaasa toonud liiga suurte (raskete) masinate kasutamine ja trimmerdamine. Niiske või õrna pinnase puhul (tiikide ümbrus) ei tohi mitte mingil juhul kasutada raskeid masinaid, mis lõhuvad murupinda, jättes endast maha sügavad jäljed. Rööbaste tasandamine lõhub murukamarat omakorda ja selle taastumine võtab kaua aega. Trimmeriga niites ei tohi vigastada puutüvede koort. Puuvõrade all tuleb niita kõrgemalt, seal on sageli puujuured üles kerkinud.

1.3.4 Veekogude hooldus

Kuna ajaloolise tiigi veesügavus on väike (aprillis 2013. a u 1,2m), kasvab veepeegel suvisel perioodil taimeistiku poolt kinni ning vajab kolme aasta tagant (tööde tihedust võib vastavalt reaalsele vajadusele muuta) suve keskel (juuli teine pool) taimeistikust puhastamist. Tiigi põhjast on soovitatav eemaldada ka muda, seejuures ei tohi kahjustada vettpidavat kihti. Tiigi kallastelt tuleb eemaldada kehvas seisukorras ning kujunduslikult sobimatud puud vastavalt dendroloogilisele hinnangule.

1.3.5 Teede hooldus

Rõuge mõisa pargis esineb kruusa-, asfalt- ja pinnasteid. Kruusateed on rohtu kasvanud, mistõttu need võib käsitleda ka kui muruteid. Vastavalt rekonstrueerimisprojektile kavandatakse rajada purustatud kruusa teed ning parkla asfaltkate asendada graniidist täringukivi kattega. Teede kavandamine on esitatud rekonstrueerimisprojekti osas. Kui rekonstrueerimisprojekti ellu ei viida, rajada igal aastal projekteeritud teede asukohtadesse sisse niidetavad muruteed.

Kruusakattega ja pinnasteede hooldus seisneb eelkõige teepinna kuiva ja puhtana hoidmises ning teeäärte hoolduses. Teede hooldus seisneb aukude täitmises ja

kruusakattega teede ettenähtud ristprofiili hoidmises, et tagada liigvee äravool. Selleks võib vajadusel täiendada tee kattekihti olemasoleva kattega sama materjaliga. Teeäärte hoolduse eesmärk on takistada teede rohtumist, see seisneb põhiliselt kõplamises ja „laialivalguvate” teeäärte parandamises murumätastega. Pargi tänava asfaltkattega tee osas teostada jooksvalt hooldus ja remonttöid vastavalt vajadusele.

1.3.6 Müürid

Mõisa peahoone varemete ümbrus tuleb võsast ja rohttaimedest puhastada. Mõisa jääkeldri varemete müürid tuleb kindlustada või piirata müüridele juurdepääs. Varemete piirkonnas tuleb teostada raied vastavalt dendrooloogilisele hinnangule. Raiete teostamisel ei tohi müüre kahjustada, sh ei tohi kasutada rasketehnikat. Puude kännud tuleb freesida. Jääkeldri müüride kindlustamine on lahendatud rekonstrueerimisprojekti osas. Keldri varemed on hetkel varisemisohtlikud. Kui keldri varemeid vastavalt projektlahendusele ei korrastata, tuleb keldri varemete juurde ligipääs piirata paigaldades selle juurde juurdepääsu keelava tähise.

1.3.7 Prügi koristamine

Rõuge mõisa pargis ei ole prügistamine suur probleem. Rahvaürituste korraldamisel tuleb tagada võimaliku prügi koristamine pargialalt. Rekonstrueerimisprojektiga on kavandatud prügikastide asukohad.

1.3.8 Elustiku kaitse korraldamine

Käsitiivaliste inventuur. Käsitiivaliste olemasolu pargis on teadmata. Pargis on soovitat läbi viia vastavasisulised vaatlused, et otsustada täpsema inventuuri vajalikkuse üle. Inventuuri tulemusel selgub, kas pargis on talvituvaid nahkhiireliike ning kas on vaja piiranguid hooldustööde läbiviimisel. Tegemist on II tähtsusklassi tööga; korraldajaks Keskkonnaamet.

Põlispuude hooldusel tuleb enne tööde alustamist konsulteerida nahkhiirte asjatundjaga ning töid mitte teha nahkhiirtele olulisel ajal, st suvisel poegimisperioodil, mis põhiliselt on juunikuus.

Lindude inventuur. Puudub ülevaade kaitsealuste linnuliikide esinemisest pargis. Õõnespesitsejate pesitsemise mittehäirimiseks hooldustöödega on vaja kindlaks teha liikide esinemine pargis. Pargis on soovitat läbi viia vastavasisulised vaatlused, et otsustada täpsema inventuuri vajalikkuse üle. Tegemist on II tähtsusklassi tööga; korraldajaks Keskkonnaamet.

1.3.9 Pargi kaitse korraldamine

Parki tuleb peamistesse juurdepääsukohtadesse paigaldada eesti ja inglise keelsed infotahvlid pargi kaardi ja tutvustusega. Infotahvli lahendus on antud rekonstrueerimisprojekti osas. Infotahvli plakati kujundus tuleb koostada täiendavalt ning kooskõlastada Keskkonnaameti ning Rõuge vallavalitsusega.

Tulemuslikkuse hindamine

Kaitsekorraldusperioodi keskel (soovitavalt 5. või 6. aastal) ja viimasel aastal tuleb läbi viia pargi ülevaatus ning hinnata seni kehtinud kava rakendamise tulemuslikkust. Tulemuslikkuse hindamine on aluseks uue kava koostamisele.

Pargi hooldus loetakse tulemuslikuks kui hooldusperioodi lõpus on pargi struktuur ja väärtused säilinud ning väärindatud:

- ✓ avatud pargiaasade pindala ei ole vähenenud ja neid hooldatakse pidevalt;
- ✓ teostatud on dendroloogilise hinnangu järgsed raied;
- ✓ teostatud on dendroloogilise hinnangu järgsed puude hooldustööd;
- ✓ kogu pargiala on regulaarselt niidetud;
- ✓ tiik on iga-aastaselt puhastatud;
- ✓ pargiteed on hooldatud.

Uue kava koostamine

Uue kava koostamisega alustatakse käesoleva kava kehtivusperioodi eelviimasel aastal. Kava koostamise raames hinnatakse kaitse tulemuslikkust ning seatakse eesmärgid järgmiseks kaitsekorraldusperioodiks.

1.4 TEGEVUSKAVA 2014-2023

Tegevuskavas on esitatud tööd, mis on ette nähtud täitmiseks käesoleva kaitsekorraldus-perioodi jooksul. Tabelis on tegevused jaotatud vastavalt tegevuse olulisusele järgmistesse prioriteetsusklassidesse:

- I. Esimene eelistus – hädavajalikud tegevused, millela kaitse-eesmärkide täitmine planeeritavas ajavahemikus on võimatu, need on väärtuste säilimisele ja toimiva ohuteguri kõrvaldamisele suunatud tegevused; kaitsekorralduse tulemuslikkuse hindamiseks vajalik tegevus;

- II. Teine eelistus – vajalikud tegevused, mis on suunatud väärtuste taastamisele, eksponeerimisele ja potentsiaalsete ohutegurite kõrvaldamisele;
- III. Kolmas eelistus – soovituslikud tegevused – tegevused, mis aitavad kaudselt kaasa väärtuste säilimisele ja taastamisele ning ohutegurite kõrvaldamisele.

Tabel 3. Tegevuskava

Nr	Töö nimetus	Tegevuse tüüp	Ühik	Maht	Tähtsus	Maht										Maht kokku
						2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	
1	Puistu hinnanguga määratud raied (kuivanud ja kuivavad puud – tervis 1)	Taastamine	Takseer-ühik	15	I	15x										15x
2	Puistu hinnanguga määratud raied (tugevalt kahjustatud puittaimed – tervis 2)	Taastamine	Takseer-ühik	42	I	42x										42x
3	Puistu hinnanguga määratud raied (nõrgestatud puittaimed – tervis 3)	Taastamine	Takseer-ühik	57	I		57x									57x
4	Puistu hinnanguga määratud raied (kergelt vigastatud ja kahjustamata puittaimed – tervis 4 ja 5)	Taastamine	Takseer-ühik	82	I			82x								82x
5	Puistu hinnanguga määratud etapiviisilised raied	Taastamine	Takseer-ühik	22	I				22x							22x
6	Raied ja hooldustööd eraldistes (takseerühikud nr 87, 195, 732)	Taastamine	ha	0,45	I	x										x
7	Säilitatavate puittaimede (takseerühiku) (tugevalt kahjustatud puude , tervis 2 ja nõrgestatud puude, tervis 3) võrahooldustööd (soovitavalt teostada koos nr 7)	Taastamine	Takseer-ühik	181	I		181x									181x
8	Säilitatavate puittaimede (takseerühiku) (kergelt vigastatud ja kahjustamata puud – tervis 4 ja 5) võrahooldustööd (soovitavalt teostada koos nr 6)	Taastamine	Takseer-ühik	147	I			X147								147x

9	Säilitatavate puude toestamine	Taastamine	tk	4	I	4x										4x
10	Puistu võrahooldus	Hooldus			II				x		x		x		x	4x
11	Esindusala niitmine (hooldusala nr 1)	Hooldus	m²	27295	II	5x	5x	5x	5x	5x	5x	5x	5x	5x	5x	50x
12	Pargiaasade ja puudealuste niitmine (hooldus ala nr 2)	Hooldus	m²	18327	I	3x	3x	3x	3x	3x	3x	3x	3x	3x	3x	30x
13	Metsapargiala niitmine (hooldus ala nr 3)	Hooldus	m²	11634	I	1x	1x	1x	1x	1x	1x	1x	1x	1x	1x	10x
14	Tiigi puhastamine	Hooldus	m²	1338	I	1x			1x			1x			1x	4x
15	Prügikoristus	Hooldus			II	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	10x
16	Uue hoolduskava koostamine	Kava	tk	1	I									x		x
17	Käsitäiivate inventuur	Uuring	tk	1	II		x									x
18	Lindude inventuur	Uuring	tk	1	II		x									x
Täiendavad tegevused kui rekonstrueerimisprojekti ei viida ellu																
19	Muru ja pinnasteede sisse niitmine vastavalt projekteeritud teede paiknemisele	Hooldus	jm	1550	I	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	10x
20	Asfaltkattega teede hooldus (va Pargi tänav)	Hooldus	m²	1140	I	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	10x
21	Uute infotahvlite paigaldamine	Tähistamine	tk	3	III				x							x
22	Hoiatussildi paigaldamine varisemisohlike keldri varemete juurde	Tähistamine	tk	1	II	x										x
Täiendavad tegevused kui rekonstrueerimisprojekt viiakse ellu																
23	Kruusateede hooldus	Hooldus	m²	3898	I	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	10x

24	Kruusateede ristprofiili taastamine kuni 5 cm paksuse kihiga.	Hooldus	m ²	3898	I				x			x			x	3x
25	Graniitkivikattega teede hooldus	Hooldus	m ²	1015	I	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	10x
26	Puiduhakke kattega teede hooldus ja taastamine	Hooldus	m ²	246	I	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	10x
27	Pargiinventari hooldus	Hooldus			II		x		x		x		x		x	5x

2 Projektlahendus

2.1 Teed ja platsid

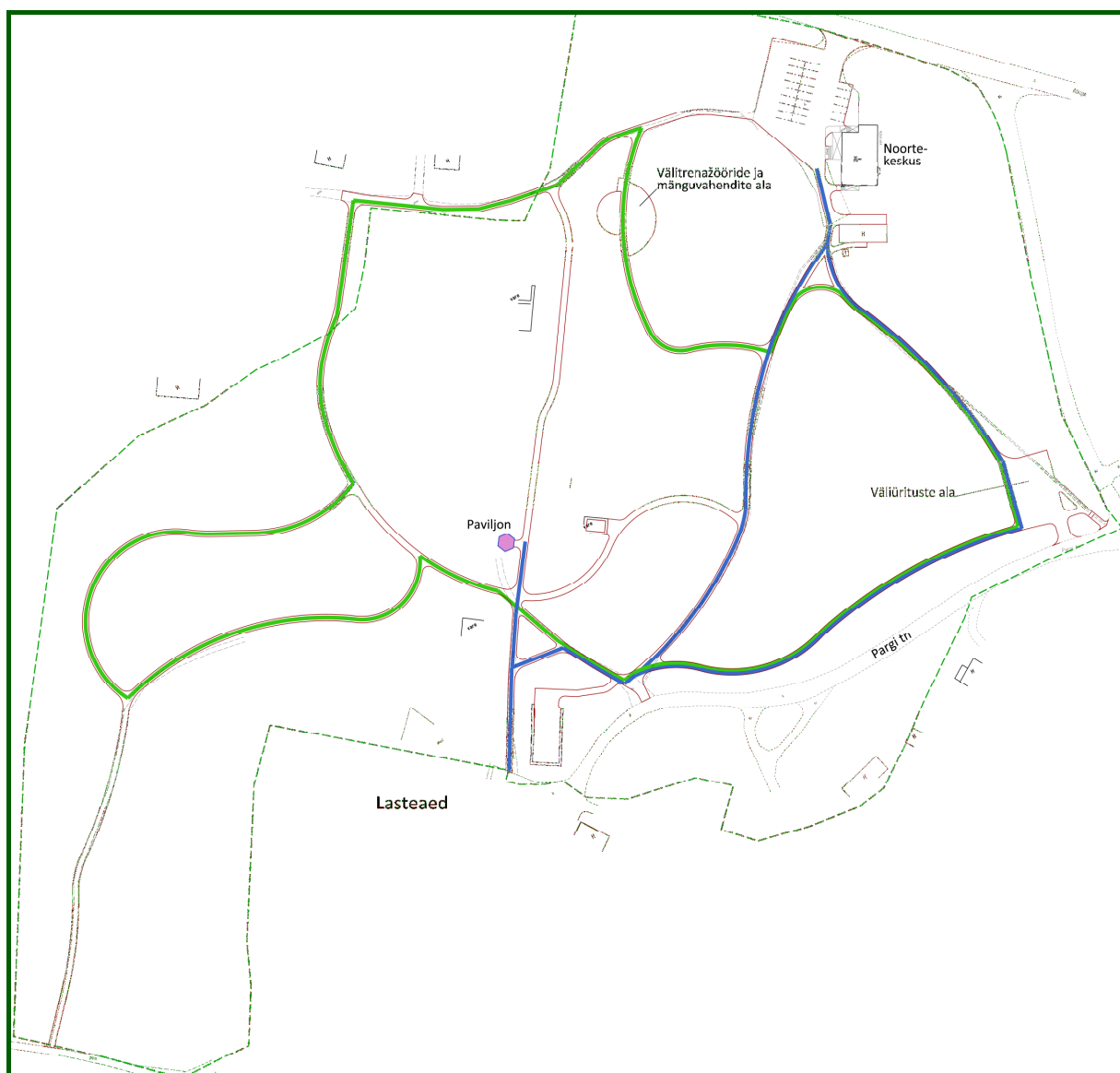
Projektiga on ette nähtud luua parki teedevõrk, mis arvestab ajalooliste teede paiknemisega ning olemasolevate välja kujunenud liikumissuundadega (vt skeem 14). Kavandatavad teede asukohad on esitatud kujundusplaanil (joonis 3). Noortekeskuse ning lasteaia lähedusest tulenevalt on pargis vajalikud ohutud liikumisvõimalused Rõuge keskuse, lasteaia ja noortekeskuse vahel ning tervisespordi harrastamise võimalused. Rõuge keskuse ning lasteaia vahelise liikumistee ohutumaks muutmiseks on paralleelselt Pargi tänavaga parki kavandatud eraldatud kergliiklustee. Parki on kavandatud teede võrgustik, mida on võimalik kasutada tervisespordiradadena. Soovitatav spordiraja skeem on näidatud skeemil 16. Teede katteks on purustatud kruus.

Noortekeskuse (endine mõisa suvemaja) esise parkimisala kuju on kavandatud korrigeerida ning asendada amortiseerunud asfaltkate 12x12x12 cm halli graniitkivi kattega.

Pargi kagunurka kasutatakse väliürituste korraldamiseks, mille tarbeks on projektiga ette nähtud tugevdatud purustatud kruusa kattega ala.

Pargi tiigi läänekaldale on kavandatud välitrenažööride ning laste ronimisvahendite ala. Ala katteks on puiduhake.

Teede ja platside konstruktsioonid on esitatud joonisel 11 ning vertikaalplaneerimine joonisel 12.

Skeem 16. **Kavandatavate teede skeem.** Tumepunase joonega on piiritletud kavandatavate pargiteede servad. Sinise joonega on tähistatud peamised tihedamalt kasutatavad liikumisteed Rõuge keskuse, lasteaia ja noortekeskuse suunal. Rohelise joonega on tähistatud kavandatav tervisespordirada. Roheline punktiirjoon tähistab kaitsealuse pargi piiri.

2.2 Ehitised, inventar

Parki on kavandatud täiendada istumiskohtadega, mille tarbeks on ette nähtud paviljoni (vt joonis 6) ning pinkide paigaldamine (pingi tüübid vt lisad 2 ja 3). Paviljoni on võimalik kasutada ka lasteaia õppeklassina. Paviljoni on ette nähtud pinkide ja laudade paigaldamine. Paviljoni tehniline lahendus tuleb täpsustada täiendavate tööjoonistega.

Olemasoleva kuuri amortiseerumise järgselt tuleleb see likvideerida. Käesoleva projektiga on antud uue kuuri arhitektuurne eskiislahendus (vt joonis 12). Kuuri mahus

on kavandatud lahendada ka kuivkäimla ning varjualune. Kuuri rajamiseks tuleb koostada tööjoonised.

Pargi olemasolevad infotahvlid ja pargi tähised tuleb käesoleva projekti elluviimisel likvideerida. Kavandatud on kolme suurema infotahvli paigaldamine – kaks neist pargi peamistele juurdepääsudele (noortekeskuse juures ning pargi kagunurgas) ning üks mõisa peahoone varemete juurde. Infotahvlite plakatite lahendus tuleb koostada eraldi koostöös Keskkonnaameti ning Rõuge Vallavalitsusega. Pargi juurdepääsuteedel olevatele infotahvlitele paigaldada soovitavalt informatsioon pargi kaitsestaatus kohta ning pargi radade, sportimisvõimaluste ja vaatamisväärsuste skeem. Mõisa varemete juures olevale infotahvli paigaldada informatsioon mõisa ajaloo kohta (säilinud fotod, ajaloolised plaanid, jne). Ajaloolise info koostaja peab olema vastava haridusega.

Lasteaia laste õppimisvõimaluste avardamiseks on lasteaia soovil parki kavandatud väikesed infotahvlid koos õppevahendite kastidega. Infotahvlid on paigutatud erinevate puuliikide juurde. Infotahvlid tuleb varustada informatsiooniga vastava puuliigi kohta. Väike infotahvel ilma õppevahendite kastita on kavandatud mõisa keldri varemete juurde, kuhu paigaldada vastav informatsioon.

Pargi lääneosas asuvalle pargiaasale on kavandatud 3 m läbimõõduga maakividest ümbritsetud lõkkease (vt joonis 10).

Park on kavandatud varustada suunaviitadega, mis juhatavad peamiste vaatamisväärsuste ning sihtpunktide juurde (vt joonis 4). Viitade tekstid lahendada täiendavalt tööprojektiga.

Pargiteed on ette nähtud valgustada uute mastvalgustitega. Mõisa keldri varemed on kavandatud valgustada mastil asuva prožektorvalgustiga. Rekonstrueerida on plaanitud Pargi tänava valgustus. Valgustuslahenduse tehniline osa on esitatud peatükis 2.4 ning joonisel 14. Valgustite tüübid on näidatud lisades 8...11.

Noortekeskuse ning väitrenažööride ala juurde on kavandatud jalgrattahoidjad (vt lisa 5). Tiigi läänekaldale kavandatud välitrenažöörid ning laste mänguvahendid on näidatud lisades 6 ja 7. Välitrenažööridel esitada trenaažööri peal kleepsuna selle kasutamisoõpetus.

Inventari paiknemine on näidatud joonistel 3 ja 12.

2.3 Välisvalgustus ja elektrivarustus

2.3.1 Üldosa

Rõuge mõisa pargi pargivalgustuse põhiprojekt on kooskõlas Artes Terrae OÜ poolt koostatud „Rõuge mõisa pargi hoolduskava ja rekonstrueerimis projekt’ga. Valgustuse põhimõtteline lahendus on koostatud koostöös AS Silman Elektriga (vt lisa 13) Projekteerimisel on arvestatud järgmisi dokumente:

- ✓ CIE poolseid soovitusi;
- ✓ Standardit CEN/TR 13201-1:2004;
- ✓ Eesti Standard EVS-EN 13201 (osad 2 – 4 2007), EVS 907:2010- Ehitusseadus ES;
- ✓ Asjaõigusseadus AÕS;
- ✓ EE 10421629-JV ST 5-6:2001 (0,4...20) kV võrgustandard osa 6: 0,4 kV kaabelliinid;
- ✓ EE 10421629-JV ST 5-10:2011 (0,4...20) kV võrgustandard osa 10: Tähistused;
- ✓ muud Eesti Vabariigi kehtivad õigusaktid ning muud normatiivdokumendid.

Ehitajal on kohustus enne hinapakkumise tegemist tutvuda olukorraga kohapeal. Enne ehitustööde algust tuleb ehitajal taotleda luba kohalikult omavalitsuselt ning projekteeritud kaablitrassid looduses maha märkida.

Enne ehitustööde algust tuleb ehitajal kirjalikult teavitada tööst puudutatud kinnistu(te) omanikke töödega alustamises, tähitud kirjaga v. allkirja vastu vähemalt 3 päeva enne töödega alustamist.

Tööde alustamisel tuleb informeerida tehnovõrkude valdajaid ja vajadusel täpsustada tehnovõrkude täpne asukoht surfimise teel ja kutsuda kohale trassi valdaja poolne esindaja. Ehituse käigus kahjustada saanud maa-alune kommunikatsioon tuleb nõuetekohaselt taastada.

Tööd teostada tellijaga kooskõlastatult. Ehitustöödel tekkinud küsimused ja probleemid lahendatakse tööde käigus kooskõlastatult projekteerija ja tellijaga.

Teemaa kahjustuse korral peab tööde teostaja taastama selle endisel kujul sh. haljastuse. Ehitustöödeks valida aeg, mil pinnakahjustused on võimalikult minimaalsed.

2.3.2 Valgustuse tehniline lahendus

Rõuge mõisa pargis on projektiga valgustatud pargiteed ja kaitsealuse pargi alale jääv Pargi tänava lõik. Pargiteede valgustus vastab valgustusklassile S6 ja Pargi tn lõik valgustusklassile S4.

Pargiteede valgustus on projekteeritud 5m koonilistele mastidele, masti tipu läbimõõt 76mm, posti värvus RAL7012. Valgustiks ZA630-LED 27W IP55 klass I, IK10, valgusallika tüüp LED-FT-16/24W-3000K. Valgusti tüüp vt lisa 8.

Mõisa pargi ürituste platsi valgusti on projekteeritud 6m koonilisele mastile, masti tipu läbimõõt 76mm, posti värvus RAL7012. Valgustiks RMC320 LED (105-9817), kogu valgusti võimsus 39W, valgusallika tüüp LED-18/36W/830-3000K, IP66, klass I, IK08, asümmeetrilise optikaga. Valgusti tüüp vt lisa 11.

Pargi tn lõik on projekteeritud 6m koonilistele mastidele masti tipu läbimõõt 76mm, posti värvus RAL7012. Valgustiks RMC320 LED (105-9802) kogu valgusti võimsus 39W, valgusallika tüüp LED-18/36W/830-3000K, IP66, klass I, IK08. Valgusti tüüp vt lisa 10.

Mõisa jääkeldri varemete valgustus on projekteeritud 5m koonilisele mastile, masti tipu läbimõõt 76mm, posti värvus RAL7012. Valgustiks FLC131 LED Projectors (146-0399), sümmeetrilise valgusjaotusega, kogu valgusti võimsus 30W, valgusallika tüüp LED-12/24W/830 -3000K, IP66, klass I, IK08. Valgusti tüüp vt lisa 9.

Valgustid paigaldada vastavalt asendiplaanile (vt joonis 14), elektrilised ühendused vastavalt joonisele 15, juhistikku süsteem TN-C-S. Lühise eest kaitsta kaabel mastis mastikaitsme komplektiga SV 15.06 (paigaldada sulavkaitse gG 4A).

Demonteerida vastavalt asendiplaanile (joonis 14) olemasolevad valgustid.

Elektrilised ühen

2.3.3 Projekteeritud 0,4kV maakaabelliin.

0,4 kV kaabelliinide väljaehitamisel juhinduda EE 10421629-JV ST 5-6:2001 (0,4...20) kV võrgustandard osa 6: 0,4 kV kaabelliinid.

Projekteeritud pargivalgustuse kaabelliini elektriline ühendus on ette nähtud teostada uuest tänavavalgustuse juhtimiskilbist TVK maakaabliga AXP 4G25. Kaabelliinide rajamisel arvestada asendiplaanil 14 toodud vahekaugustega ning teiste projektdokumentatsiooni joonistega.

Projekteeritud kaablitrasside pikkused on märgitud asendiplaanile (vt joonis 14), kaablite kogupikkused varuteguriga on märgitud valgustuse elektrilisele põhimõtteskeemile (vt joonis 15) ning kajastatud materjalide spetsifikatsioonis.

Kaablite sooned tähistada L1, L2, L3, PEN. Kaablite otsad varustada märkelipikutega, kaabli mark koos pingetähise ja ristlõikega ning kaabelliini algus- ja lõpp-punkt, kaabli pikkus meetrites, paigaldamise aeg (vastavalt EE 10421629-JV ST 5-10:2011 (0,4...20) kV võrgustandard osa 10: Tähistused).

Kaablite paigaldamisel järgida nõutavaid vähimaid horisontaalseid ja vertikaalseid vahekauguseid teiste kommunikatsioonidega, vt. tabel 4. Kaablite montaažil jälgida kaablitootja poolt lubatud painderaadiusi ja tõmbejõudusid.

Tabel 4. Elektri kaabli horisontaalsed ja vertikaalsed vahekaugused teiste kommunikatsioonidega ristumisel, torus/ilma toruta

Nimetus	Paralleelkulgemisel	Ristumisel
Vee- ja kanalisatsioonitoru	$\geq 1,0 / >1,0$	$\geq 0,25 / \geq 0,5$
Sidekaabel	$0,25 \dots 0,5 / >0,5$	$\geq 0,15 / \geq 0,5$
Gaasitoru	$\geq 1,0 / 1,0$	$/ \geq 0,3$
Kaugküttetorustik v. kanali pealispind	$\geq 2,0 / -$	$\geq 0,25 / \geq 0,5$
Elektrikaabel	$\geq 0,07 / \geq 0,1$	$\geq 0,1 / \geq 0,25 \dots 0,5$

Toitekaablid paigaldada kogu trassi ulatuses pinnases kaablikaitsetorudesse (PVC toru – Ø50 mm, 450N).

2.3.4 Valgustuse juhtkilp TVK

Valgustuse juhtkilp TVK paigaldada vastavalt asendiplaani joonisele 14 olemasoleva Elektrilevi OÜ liitumiskilbi kõrvale (ABB Kabeldon). Kilp komplekteerida IP 34D sokliga pinnases. Kilbi 0,4kV toide on ette nähtud Elektrilevi OÜ liitumiskilbist LK maakaabliga AXP 4G25. Ehitada valgustuskilbile maanduspaigaldis ja potentsiaaliühtlustusring 100Ω. Valgustust juhitakse hämaralüliti ja programmkella abil. Kilbist TVK on projekteeritud elektrilised toited ürituste kaablikilpidele KK1 ja KK2.

2.3.5 Ürituste kaablikilbid KK

Parki vastavalt asendiplaani joonisele 14 on projekteeritud ürituste korraldamiseks sokliga pinnases kaablikilbid IP34D 63A. Elektriline ühendus teostada projekteeritud valgustuse kilbist TVK maakaabliga AXP 4G35, kaabel paigaldada kaablikaitsetorusesse

(PVC toru – Ø75 mm, 450 N), kaabel kaitsta lühise eest valgustuse juhtkilbis automaatkaitselülitiga C3x32A.

Kaablikapile ehitada välja maanduspaigaldis maandustakistusega $R < 100\Omega$ ja teostada potentsiaali-ühtlustusring.

2.3.6 Maanduspaigaldis

Projekteeritud valgustitele ja kilpidele ehitada välja maanduspaigaldised $R < 100\Omega$. Metallmastid ühendada PE juhiga. Teostada maandused vastavalt elektrilisele skeemile, maanduste asukohad on märgitud ka asendiplaanidel.

2.3.7 Töökirjeldused

Mehhaniseeritud kaevetööd

Elektrikaablid paigaldada lahtise kaeviku meetodil. Kaevetööd teostada vastavalt normatiividele kehtivate lubade alusel. Kaablite paigaldamisel järgida EE 10421629-JV ST 5-6:2001 (0,4...20) kV võrgustandard osa 6: 0,4 kV kaabelliinid ja valmistajatehase nõudeid. Kaablitrasside sügavus pinnas- ja haljasalal ja kõnniteedel min. 0,7 m.

Kaablid paigaldada kogupikkuses kaitsetorudesse (450 N). Kaablite kohale kõrgusele 0,3 m toru ülapinnast paigaldada veniv kollane hoiatuskile („Elektrikaabel”).

Ristumistel teiste kommunikatsioonidega esmalt määrata kindlaks nende sügavus käsitsi kaevamise teel, kutsudes eelnevalt kohale vastava trassi valdaja ja vastavalt kõrgusgabariidile otsustada pealt või altpoolt läbimineku kasuks (vt tabel 3.1). Kaevetööd teiste kommunikatsioonide kaitsevööndis teostada käsitsi. Samuti teostada kaevetööd käsitsi puudele ligemal kui 2,0 m. Kaeviku laius sõltub kaevamisviisist ja pinnasest.

Ehituse käigus kahjustada saanud maa-alune kommunikatsioon tuleb ehitajal nõuetekohaselt taastada.

Hoolitseda kaeviku toestamise, kaitsmise, kuivatamise ja isoleerimise eest ehitustööde tegemise ajal. Pärast kaevetööde lõppu peab töövõtja saama tellija ja ametkondade kooskõlastuse tehtud töödele. Kahtluse korral tuleb teha kontrollmõõtmised, et selgitada tööde vastavust nõuetele.

Väljakaevatav pinnas, mis jääb tagasitäitest üle utiliseerida ladustades selle omavalitsuse poolt ettenähtud territooriumile.

Enne kaablikaeviku tagasitäitmist teostada kaablitrassi kontrollmõõdistamine.

Peale kaevamistööde lõppu taastada haljastus ja teekatted. Ehitajal lasub kohustus taastada pinnakatted edaspidiseks normaalseks kasutuselevõtuks.

Kaabelliinid tuleb paigaldada enne pargiteede rajamist, et hiljem ei rikutaks juba rajatud pargitee katet. Projektis ei ole arvestatud olemasolevate katete taastamist, mis rekonstrueeritakse teede ehituse käigus.

2.3.8 Töötervishoid ja tööohutusnõuded

Tööde teostamisel tuleb järgida EV seadustega ja määrustega määratud nõudeid. Ehitaja peab tööde alustamisest teatama Tööinspektsiooni kohalikule asutusele vähemalt 3 päeva enne tööde algust. Ehitustööde ajal ei tohi ehitusel viibida kõrvalisi isikuid ning tööd ei tohi ohustada mõjupiirkonnas olevaid isikuid. Kaevetöid võib alustada vastavate lubade olemasolul.

Ehitaja peab tagama, et töötajad oleksid instrueeritud tööohutusalaselt ja olema varustatud töötamiseks vajalike kaitsevahenditega.

Ehitusplats tuleb vastavalt nõuetekohaste viitade ja märkidega tähistada. Ehitustööde teostaja peab tagama ehitustööde teostamise, ehitusplatsi kontrolli ja töötervishoiu ning tööohutuse nõudeid. Ehitustööde teostajal peavad olema olema määruses nõutud dokumendid.

2.3.9 Ehitustööde dokumenteerimine ja järelvalve

Ehitustööde dokumenteerimine teostatakse vastavalt ehitusseadusele ja vastavalt tellija poolt kehtestatud nõuetele. Kõik kõrvalekalded projektis fikseeritakse vastavates protokollides ja kooskõlastatakse objekti projekteerijaga ning tellijapoolse ehitusjärelvalve teostamisega. Projektis tehtavate kooskõlastamata muudatuste eest vastutab tööde teostaja.

Tellija ja töövõtja poolt vastuvõtu ajal märkamata jäänud vead ja puudused ei vabasta töövõtjat vastutusest.

Ehitaja teostab kasutuselevõtukontrolli vastavalt kehtivale seadusandlusele. Kontrolli toimingud vormistatakse kirjalikult. Vastuvõtukontroll allkirjastatakse kahepoolsest tellija ja ehitaja poolt. Tellija ja töövõtja poolt vastuvõtu ajal märkimata jäänud vead ja puudused ei vabasta töövõtjat vastutusest.

Pärast ehitustööde teostamist ja montaaži teostada kontrolltoimingud ning koostada elektripaigaldise teostusdokumentatsioon ja käidujuhend. Garantiitingimused määratakse töövõtu programmiga.

2.3.10 Maastiku ja teede taastamine

Ehitustööde käigus tekkivate kahjustuste ulatus sõltub ehitusajast. Korrastada kõik ehitusjäljed. Muru rajamisel kasutada kasvumulla kihti, mille paksus on 0,15 m. Võimalusel kasutada olemasolevat kooritavat kasvupinnast, millest on kivid välja sõelutud ja muld ette valmistatud. Kasutada eestimaise päritoluga ja kvaliteetset muruseemet, seemne külvamistihedus 12-15 g/m². Kaevise täitmisel arvestada pinnase hilisemat vajumist. Tagasitäiteks sobiv pinnas vajadusel ladustatakse ja kasutatakse piirkonna täitmiseks. Ülemäärane ja tagasitäiteks mittesobivad pinnasekogused on töövõtja kohustatud utiliseerima, ladustades see omavalitsuse poolt ettenähtud territooriumile.

2.4 Vertikaalplaneerimine

Töös on lahendatud ehitustöödega seotud piirkondade vertikaalplaneerimine (vt joonis 12). Vertikaalplaneerimine on koostatud samakõrgusjoonte intervalliga 0,1 m. Teedele antakse kas ühe- või kahepoolne ca 2 % põikikalle, et pinnavesi voolaks teekattelt murule. Lohud ja künkad tuleb tasandada.

Pargi tn nurgal asuvale kraavile tuleb kraavi ületavale teele paigaldada truup (rõngasjäikus SN4). Truubi sügavus tuleb täpsustada tööjoonistega või ehitustööde käigus selliselt, et on tagatud vee äravool. Truubiotsad viimistleda filterkangale laotud 100...250 mm läbimõõduga raudkividega (munakivi). Kivide vahed tihendada purustatud kruusaga.

Vanade puude võrade all teede ja platside ehitusel ning inventari paigaldamisel tuleb jälgida, et töödega ei kahjustataks puude juurestikku. Selleks tuleb võra projektsiooni ulatuses kaevetööd teostada käsitsi.

2.5 Kivimüüride kindlustamine ja konserveerimine

Pargi lõunaosas Pargi tn ääres asuvad mõisa jääkeldri maakividest seinte varemed, mis on osaliselt varisenud ning varisemisohtlikud. Müüri kivide vahelised vuugid on suures osas tühjad. Varemete praegune seisukord on kajastatud joonisel 7.

Varemete kindlustamine on esitatud joonistel 8 ja 9. Müüri peal ning ümbruses tuleb teostada raied vastavalt joonisele 1. Kännud tuleb freesida kuni maapinnani, rasketehnikaga kasutamine müüri ümbritseval nõlval on keelatud.

Varemete loodepoolne müür, mis on tervikuna kehvast seisukorras, tuleb enamjaolt lahti võtta ning uuesti laduda. Täpne müüri lahtivõetav osa tuleb täpsustada tööde

teostamise käigus vastavalt tööde käigus selguvale müüri seisukorrale. Lahtised vuugid ning laotava müüri vuugid tuleb täita järgneva koostisega seguga: 1 osa Saaremaa lubivikki, 3 osa liiva, 10% valget tsementi. Vuukide täitmise järgselt tuleb tagada segu ühtlane kuivamine niisutades segu pinda. Kogu müüri välisperimeetrile tuleb rajada hüdroisolatsioon ning dreniv kruusakiht, mis tagavad pinnavee äravoolu müürist eemale. Kui müür võetakse lahti kuni maapinnani, siis paigaldada läbi müüri dreniv toru (vt joonis 9).

Müüri kagu ja edelaseintes tuleb seguga täita lahtised vuugid ning laduda tagasi varisenud osad. Kogu müüri pealne on kavandatud katta 7 cm paksuste lõhatud maakivi plaatidega.

Täpne töökäik ja teostus viia läbi objektil restaureerimiskogemusega mürsepa poolt.

Mõisa peahoone maapealsete varemete ümbrus tuleb puhastada isetekkelistest puistust ja võsast ning teostada heintaimede niitmine. Kännud tuleb freesida. Müürikividelt mitte eemaldada samblaid ja samblikke. Müüri taastamist kavandatud ei ole. Müüride vahele jääv ala katta sarnaselt teedele purustatud kruusa kattega.

2.6 Uushaljastus

Uushaljastust on kavandatud vähesel hulgal, kuna pargi puistu on piisav. Üksikud uued puud ning põõsad on kavandatud istutada pargi lääneosas pargi liigirikkuse suurendamiseks lasteaia laste õpperajale. Mõisa keldri varemed on kavandatud ümbritseda pinnakatteroosi massistutusega, et piirata müürile juurdepääsu.

2.6.1 Projekteeritud taimmaterjali loetelu

Tabel 5

Liiginimi eesti k	Liiginimi ladina k	Istikute arv
Lehtpuud		
Must lepp	Alnus Glutinosa	1
Harilik pihlakas	Sorbus aucuparia	1
Aed-õunapuu	Malus domestica	3
	Lehtpuud kokku	5
Okaspuud		
Harilik elupuu	Thuja occidentalis	3
Põõsad		
Harilik sirel	Syringa vulgaris	4
Harilik ebajasmiin	Philadelphus coronarius	3
Pinnakatteroos 'Aspirin'	Rosa 'Aspirin'	270
Harilik kadakas	Juniperus communis	3
	Põõsad kokku	280

2.6.2 Nõuded kasutatavatele istikutele

Istutamisel kasutatavad istikud peavad kvaliteedilt vastama Eesti Standardile (EVS 778:2001). Kasutada ainult Eesti päritolu istutusmaterjali. Taimed peavad olema terved (st kahjuritevabad, haigusvabad ning mehhaaniliste vigastusteta) ning liigile iseloomuliku tüve- ja võra kujuga. Soovitavalt kasutada järgmises suurusklassis istikuid:

- ✓ Leht- ja okaspuud kõrgusega mitte alla 3,5 m ja tüve läbimõõduga mitte alla 5,0 cm;
- ✓ keskmise- ja kõrgekasvulised põõsad vähemalt 5-harulised ja min. kõrgusega 80 cm;
- ✓ madalakasvulised põõsad vähemalt 3-harulised ja kõrgusega mitte alla 30 cm.

2.6.3 Istutamine

Istutusaugud tehakse vastavalt kasutatavate istikute mullapalli/juurepalli suurusele viimase läbimõõdust ca 1/3 võrra suuremad, kuid üldiselt:

- ✓ mullapalliga lehtpuud ja okaspuud 0,6...1,0 x 0,6...1,0 x 0,6...1,0 m;
- ✓ põõsad 0,3...0,6 x 0,3...0,6 x 0,3...0,6 m.

Istutusaugud täidetakse viljaka kasvumullaga.

Puuistikud kõrgusega üle 120 cm toestatakse soovitavalt 2...4 tugiteibaga. Põõsaid toestada ei ole vaja. Tugiteivas rammitakse maasse 1/3 ulatuses, maapealse osa pikkus peab ulatuma vähemalt poole puu kõrguseni. Tugiteibad hoitakse vähemalt 2 aastat peale istutamist ja lõigatakse seejärel maapinnalt ära. Sidumisnööri ja tüve vahele tuleb panna koort kaitsev materjal.

Jälgida, et puuistikud oleksid istutusjärgselt vertikaalsuunas otse.

Istutustööd teha soovitavalt aprillis-mais või septembris-oktoobris. Istutamisel lõigata ära kuivanud ja vigastatud oksad ning juured ning lisaks sellele kärpida lehtpuude-põõsaste võrasid vajadusel kuni 1/4 - 1/3 ulatuses. Peale istutamist rikkalikult kasta. Edaspidi kastetakse kord nädalas, püsikuid põuaga ka tihedamini. Taimi tuleb kasta istutusjärgselt regulaarselt kahe aasta jooksul.

Rooside istutamise ala rajada viljaka kasvumullaga ning katta min 3 cm paksuse koorepurumultšiga.

2.6.4 Edasine hooldus

Edaspidi vajavad taimed ülevaatus igal kevadel. Ära lõigatakse kuivanud ja vigastatud oksad, vigastatud kooreosad puhastatakse ja ulatuslikult vigastatud kohad suletakse vahaga.

Okaspuukoorepuru istikute all täiendatakse igal kevadel vähemalt kolme aasta jooksul peale istutamist. Lausistutustel põõsastealune pind tuleb esimestel aastatel hoida võimalikult umbrohuvaba.

Ilupuid ja põõsaid võib u iga 2...3 a tagant väetada nõrgakontsentratsioonilise kompleksväetisega (kontsentratsioon jm. oleneb konkreetsest väetisest).

Ilupuud ja põõsad vajavad lõikust elujõu ja püsivuse suurendamiseks, võra kujundamiseks ja õitsemise soodustamiseks.

Põõsaste ning puude elujõu suurendamiseks tehtav lõikus seisneb kuivanud, sammaldunud, murdunud ning vigastatud okste ära lõikamises. Taimeosa lõigatakse koos ca 1 cm pikkuse elusa osaga, et soodustada lõikehaava paranemist. Alla 2 cm suuruse läbimõõduga oksad võib lõigata tagasi igal ajal, suuremad oksad vaid kevadel (aprilli algul) enne mahlade liikuma hakkamist. Oksalõiked tehakse tüve või suurema oksa suhtes poolviltu.

Võra hooldusel (*hoolduslõikus*) lõigatakse välja risti kasvavad oksad, hargnevad juhtoksad ning tüvest liiga väikese ja liiga suure nurga all (alla 30° ning üle 60° - oksad muutuvad kasvades rebenemisohtlikuks) välja kasvavad külgoksad.

Põõsaste dekoratiivse välimuse taastamiseks ja elujõu suurendamiseks kasutatakse võrade kärpimist või tugevat okste tagasilõikust - *noorenduslõikust*. Tugev tagasilõikus on küllalt ohtlik, sest tekib hulgaliselt lõikehaavu, mis vähendab vastupidavust ebasoodsale ilmastikule ja haigustele ning nihkub paigast juurte ja oksastiku vaheline tasakaal. Seepärast tuleb enamasti piirduda võra harvendamisega ja okste kärpimisega. Ka suuri lehtpuud on võimalik noorendada lõigates oksti tagasi 1/3 võrra. Lehtpuude noorendamine tehakse aprilli algul, enne maapinna sulamist ning lõikamisega peab olema ettevaatlik, eriti vahtrate, tammede, kaskede lõikamisel, kus liigne tagasilõikus võib põhjustada puu hukkumise.

Okaspuid lõigatakse vaid vajadusel ning enamasti piirdub lõikus kuivanud okste eemaldamisega.

2.7 Orienteeruvad põhiliste tööde mahud

Tabel 6

Nr	Töö nimetus	Ühik	Kogus
1	Teed ja platsid		
1.1	Puiduhakke kate	m ²	246
1.2	Purustatud kruusa kate	m ²	3405
1.3	Tugevdatud purustatud kruusa kate	m ²	492
1.4	12x12x12 cm halli graniitkivi kate	m ²	1015
1.5	Rekonstrueeritav asfaltkate	m ²	60
1.6	Immutatud lauast teeäär	jm	3265
1.7	Graniitkivist äärekivi 50x250 mm	jm	235
1.8	Plasttrüüp SN4 d-300mm	jm	2,5
2	Väikevormid ja inventar		
2.1	Seljatoeta pink (vastavalt lisale 3)	tk	5
2.2	Seljatoega pink (vastavalt lisale 2)	tk	16
2.3	Jalgrattahoidjad (vastavalt lisale 5)	tk	8
2.4	Prügikast (vastavalt lisale 4)	tk	5
2.5	Õuesõppe paviljon (vastavalt joonisele 6)	tk	1
2.6	Suur infotahvel (vastavalt joonisele 3)	tk	3
2.7	Väike infotahvel koos õppevahendite kastiga (vastavalt joonisele 5)	tk	16
2.8	Väike infotahvel ilma õppevahendite kastita (vastavalt joonisele 5)	tk	1
2.9	Lõkkease (vastavalt joonisele 10)	tk	1
2.10	Kuur varjualuse ning välikäimlaga (vastavalt joonisele 13)	tk	1
2.11	Laste ronimisvahendid (vastavalt lisale 6)	tk	2
2.12	Välitreneràžöörid (vastavalt lisale 7)	tk	8
3	Valgustus ja elektrivarustus (vt tabel 5)		
4	Müürid		
4.1	Keldri varemete kindlustamine (vastavalt joonistele 8 ja 9)	jm	50
5	Taimmaterjal (täpne loetelu vt peatükk 2.4.1)		
5.1	Mullapalliga leht- ja okaspuud	tk	8
5.2	Põõsad	tk	280
6	Raied ja puistu hooldus		
6.1	Puude ja põõsaste raiumine ning kändude freesimine	tk	197
6.2	Puude ja põõsaste hooldus	tk	328
6.3	Puude toestamine	tk	4
6.4	Raied ja hooldustööd eraldistes (takseerühikud nr 87, 195, 732)	ha	0,45
7	Kavandatud murupind		
7.1	Teede rajamise järgne (~2 m ulatuses mõlemal pool teed) ja freesitud ning juuritud kändude järgne muru taastamine	m ²	~8000

Tabel 7. Pargivalgustuse ja elektrivarustuse tööde mahud

Seadme nimetus	Tüüp	Tehnilised andmed	Kogus	Ühik
Maakaabel	AXPK 4G35	1kV	462	m+4%
Maakaabel	AXPK 4G16	1kV	1940	m+4%
Kaablikaitsetoru		450N, Ø50mm	1845	m+4%
Kaablikaitsetoru		450N, Ø75mm	456	m+4%
Kaablihoiatuslint			2147	m+4%
Valgustikilp sokliga		IP 34D, 63A, komplekteerida vastavalt joonisele 16	1	tk
Ürituste kaablikilp		IP 34D, 63A, komplekteerida vastavalt skeemile	2	tk
Otsamuhv	EPKT 0015	1kV, 4-35mm ²	104	tk
Kooniline metallmast		5m, d=76mm, värvus RAL7012	44	tk
Kooniline metallmast		6m, d=76mm, värvus RAL7012	7	tk
Metallposti jaland 5m mastile + kaitsekumm			44	tk
Metallposti jaland 6m mastile + kaitsekumm			7	tk
Pargivalgusti LED (vatavalt lisale 8)		ZA630-LED 27W IP55 klass I, IK10, valgusallika tüüp LED-FT-16/24W-3000K	43	tk
Väliürituste ala valgusti LED (vatavalt lisale 11)		RMC320 LED (105-9817) 39W, valgusallika tüüp LED-18/36W/830-3000K, IP66, klass I, IK08, asümmeetrilise optikaga.	1	tk
Tänavavalgusti LED (vatavalt lisale 10)		RMC320 LED (105-9802) 39W, valgus-allika tüüp LED-18/36W/830-3000K, IP66, klass I, IK08	6	tk
Prožektorvalgusti (vatavalt lisale 9)		FLC131 LED Projectors (146-0399), sümmeetrilise valgusjaotu-sega, 30W, valgusallika tüüp LED-12/24W/830 -3000K, IP66, klass I, IK08	1	tk
Prožektorvalgusti kinnitus mastile			1	tk
Väliürituste ala			7	tk

valgusti ja tänavavalgusti valgusti kinnitus masti tippu				
Posti klemmikomplekt	SV15.06		51	tk
Posti klemmikomplekt	SV15		10	tk
Klemmikomplekt Elektrilevi OÜ liitumiskilpi		2x(4x25mm ²), vt joonis 15	1	kmpl
Sular klemmikomplektile SV15.06	4A		51	tk
Installatsiooni kaabel	PPJ 3x1,5		306	m
Maandusvarda komplekt		2m	48*	kmpl
Maandusjuht	HK 25	Cu 25mm ²	168*	m
Mineraalmuld			200*	m ³
Sõelutud liiv			60*	m ³
Kohalik täitepinnas			650*	m ³
Kergkruus (TVK ja KK)			90	l
Spetsifikatsioonis toodud seadmed võib asendada teiste firmade toodanguga arvestades, et seadmete parameetrid jääksid samaks (välja arvatud valgustid, kooskõlastada tellija ja projekteerijaga). Ehitajal on kohustus enne hinnapakkumist tutvuda olukorraga kohapeal ja antud osa teeprojektiga. Seletuskiri on spetsifikatsiooni osa. * suurus ligikaudne, Kaevetööde maht sõltub tehnikast ja tööde järjekorrast.				

NB! Pargi haldajal on kohustus kõik mahud enne ehitaja valikut ning tööde algust üle kontrollida.

2.7.1 Põhiliste ehitustööde järjekord

- 1) Raietööd ning kändude juurimine/freesimine;
- 2) Puistu võrahooldus;
- 3) Olemasolevate likvideeritavate rajatiste eemaldamine ja utiliseerimine;
- 4) Kaablite ja valgustite paigaldamine;
- 5) Uute teed ja platside rajamine ning vertikaalplaneerimine;
- 6) Pargirajatiste ning inventari paigaldamine;
- 7) Istutustööd;
- 8) Muruparandused ja maapinna planeerimistööd istutustöödel ja tee rajamistööde tagajärjel tekkinud murukahjustuste parandamiseks;
- 9) Teostusmöödistused.

2.7.2 Võimalikud ehitusetapid ja hinnakalkulatsioon

Tabel 8

Nr	Töö nimetus	Ühik	Kogus	Ühiku maksumus (eurot)*	Maksumus (eutot)*
I. Etapp					
1.	Raied ja puistu hooldus				
1.1	Puude raie	tk	177	35	6195
1.2	Põõsaste raie pargis	tk	20	5	100
1.3	Kännu freesimine koos muru taastamisega	tk	197	30	5910
1.4	Eraldistes teostatavad raied ja hooldus	ha	0,45	1000	450
1.5	Puu hooldus	tk	303	75	22725
1.6	Põõsa hooldus	tk	25	7	175
1.7	Puude toestamine	tk	4	120	480
I. Etapp maksumus kokku					36035
II. Etapp					
1	Keldri varemete kindlustamine (vastavalt joonistele 8 ja 9)	-	-	-	27600
II. Etapp maksumus kokku					27600
III. Etapp					
1	Valgustus ja elektrivarustus				
1.1	Materjalid	-	-	-	63055
1.2	Tööde teostamine	-	-	-	117075
2	Teed ja platsid				
2.1	Puiduhakke kate	m ²	246	10	2460
2.2	Purustatud kruusa kate	m ²	3405	18	61290
2.3	Tugevdatud purustatud kruusa kate	m ²	492	25	12300
2.4	12x12x12 cm halli graniitkivi kate	m ²	1015	90	91350
2.5	Rekonstrueeritav asfaltkate	m ²	60	40	2400
2.6	Immutatud lauast teeäär	jm	3265	5	16325
2.7	Graniitkivist äärekivi 50x250 mm	jm	235	40	9400
2.8	Plasttruup SN4 d-300mm	jm	2,5	60	150
2	Teede rajamise järgne muru taastamine	m ²	~8000	2	16000
3	Istutustööd				
3.1	Mullapalliga leht- ja okaspuud	tk	8	150	1200
3.2	Põõsad	tk	280	25	7000
III. Etapp maksumus kokku					392255
IV. Etapp					
1	Väikevormid ja inventar				
1.1	Seljatoeta pink (vastavalt lisale 3)	tk	5	350	1750
1.2	Seljatoega pink (vastavalt lisale 2)	tk	16	450	7200

1.3	Jalgrattahoidjad (vastavalt lisale 5)	tk	8	60	480
1.4	Prügikast (vastavalt lisale 4)	tk	5	345	1725
1.5	Õuesõppe paviljon (vastavalt joonisele 6)	tk	1	4500	4500
1.6	Suur infotahvel (vastavalt joonisele 3)	tk	3	400	1200
1.7	Väike infotahvel koos õppevahendite kastiga (vastavalt joonisele 5)	tk	16	250	4000
1.8	Väike infotahvel ilma õppevahendite kastita (vastavalt joonisele 5)	tk	1	200	200
1.9	Lõkkease (vastavalt joonisele 10)	tk	1		800
1.10	Kuur varjualuse ning välikäimlaga (vastavalt joonisele 13)	tk	1	150 e/m	11000
1.11	Laste ronimisvahendid (vastavalt lisale 6)	tk	2	-	5880
1.12	Välitrenažöör (vastavalt lisale 7)	tk	8	-	8100
IV. Etapp maksumus kokku					46835
Kõik etapid maksumus kokku					502725

* Hinnad käibemaksuta.

3 Joonised

- 1. Dendroloogiline hinnang ja raied**
- 2. Kujundusplaan**
- 3. Suur infotahvel**
- 4. Suunaviit**
- 5. Väike infotahvel ja õppevahendite kast**
- 6. Õuesõppe paviljon**
- 7. Mõisa keldri varemete seisukord**
- 8. Mõisa keldri varemete kindlustamine**
- 9. Mõisa keldri varemete kindlustamine, lõige A-A**
- 10. Lõkkease**
- 11. Teede ja platside ristlõiked**
- 12. Vertikaalplaneerimise skeem ja sidumine**
- 13. Kuuri eskiislahendus**
- 14. Välisvalgustus ja elektrivarustus**
- 15. Elektriline skeem**
- 16. Kaevikute ristlõiked**

4 Lisad

Lisa 1. Puistu dendroloogilise hinnangu koondtabel

Lisa 2. Seljatoega pargipink

Lisa 3. Seljatoeta pargipink

Lisa 4. Prügikast

Lisa 5. Jalgrattahoidja

Lisa 6. Laste ronimisvahendid

Lisa 7. Välitrenažöörid

Lisa 8. Pargivalgusti

Lisa 9. Prožektorvalgusti

Lisa 10. Tänavavalgusti

Lisa 11. Väliürituste ala valgusti

Lisa 12. Rõuge vallavalitsuse lähtetingimused

Lisa 13. Rõuge pargi valgustuspõhimõtted